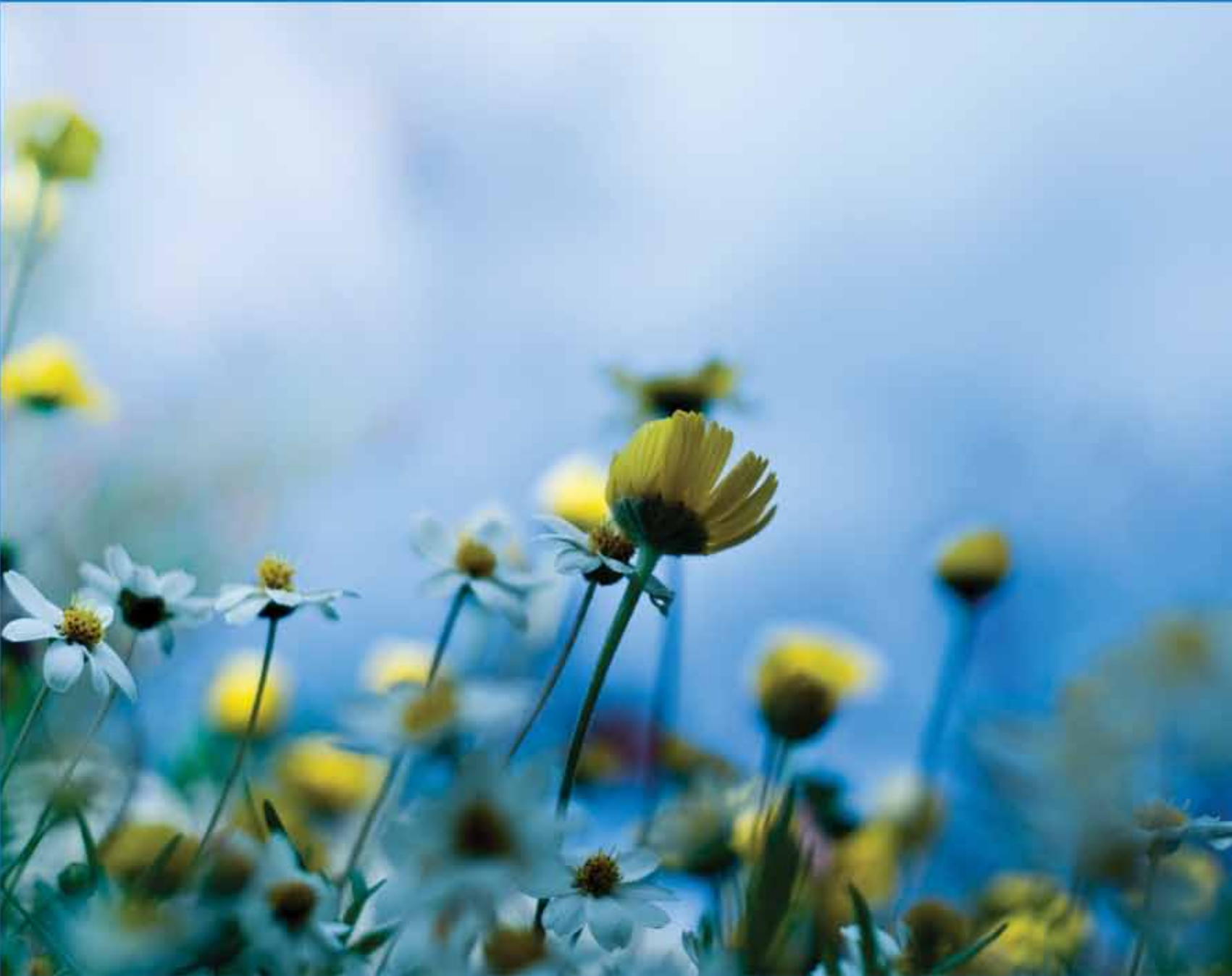

BİLİM VE AKLIN AYDINLIĞINDA

EĞİTİM

AĞUSTOS-EYLÜL 2012
YIL 13 SAYI 150-151

KENAN ÇARBOĞA • ERGÜL ALTAŞ • EMEL DEMİREZEN • NURDAN EREN
SELAMİ YILDIRIM • ALTAN EKMEN • HAVVA CENGİZ • MÜKERREM KALKAN
NEBİLE EROĞUL • SERVET ERTEKİNOĞLU • İSMAİL HAYAL • HATİCE DEMİRBAŞ
FERİHAN HERCAN

HAZİRAN - TEMMUZ 2012
148-149

BİLİM VE AKLIN AYDINLIĞINDA

EĞİTİM

HAZİRAN - TEMMUZ 2012
YIL 13
SAYI 148-149

ARIF BÜK • ERGÜL ALTAŞ • RAMAZAN YILDIZ • UMUT GÜNAY KESKİN
HALİME GÜNDÜZ • ZEYNEP ÖZTÜRK • RAMAZAN SEYFİ YURDAKUL • MEHMET EKİCİ
YUNUS KARA • AYDIN ADNAN GÜMÜŞ • HASAN SUIÇMEZ
ÜMIT PARSİL • HİLAL YILMAZ

ERGÜL ALTAŞ • RAMAZAN YILDIZ
ZEYNEP ÖZTÜRK • RAMAZAN SEYFİ YURDAKUL
YUNUS KARA • AYDIN ADNAN GÜMÜŞ
ÜMIT PARSİL

Bilim ve Aklın Aydınlığında

EĞİTİM

Aylık e-Dergi • ISSN-1302-5600

Yıl: 13 • Sayı: 150-151 • Ağustos-Eylül 2012

Sahibi

ÖMER DİNÇER

Millî Eğitim Bakanı

Genel Yayın Yönetmeni

YUSUF ESENER

Destek Hizmetleri Genel Müdürü

Yazı İşleri Müdürü

AZİZ ZEREN

Eğitim Araçları ve Yayınlar Grup Başkanı

Yayın Koordinatörü

ARİF BÜK (arifbuk@meb.gov.tr)

Yayın Kurulu

ARİF BÜK - AYSUN İLDENİZ - ÇAĞRI GÜREL

HAKKI USLU - ŞABAN ÖZÜDOĞRU

Tasarım

HAKKI USLU (huslu@meb.gov.tr)

İletişim ve Koordinasyon

AYSUN İLDENİZ (aildeniz@meb.gov.tr)

Yönetim Merkezi

MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Atatürk Bulvarı Nu: 98 Bakanlıklar/ANKARA

http://baae.meb.gov.tr

e-posta: baae@meb.gov.tr

Tel: (0 312) 212 81 45 / 4188 Fax: (0 312) 212 81 48

Gönderilen eser ve çalışmalar yayımlansın veya yayımlanmasın, iade edilmez. Yazıların içeriğinden yazarları sorumludur. Yayın Kurulu yazılar üzerinde değişiklik yapabilir. Yayımlanan yazılar için telif ücreti ödenmez. "Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim" adı anılmadan alıntı yapılamaz. Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 28.03.2012 tarih ve 4309 sayılı oluru ile yayımlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 5801

Sürelî Yayınlar Dizisi: 296

İÇİNDEKİLER

ÂŞIK NİYAZ EDER MAŞUK NAZ EDER • KENAN ÇARBOĞA	2
PLASTİK TOPUN ÖMRÜ • ERGÜL ALTAŞ	4
YILAN HİKÂYESİ • EMEL DEMİREZEN	5
KIRMIZI PABUÇLAR • NURDAN EREN	7
LEKELERİ SİLEN ÇOCUK • SELAMİ YILDIRIM	9
DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEK İSTER MİSİNİZ? • ALTAN EKMEN	11
ÇOCUKLUĞUMUN AHŞAP EVLERİ • HAWVA CENGİZ	14
SEVGİ • MÜKERREM KALKAN	17
DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLE VE OKUL ETKİLEŞİMİNİN ÖNEMİ NEBİLE EROĞUL	19
UÇAMIYORUM • SERVET ERTEKİNOĞLU	26
HANGİ RENK • İSMAİL HAYAL	28
BİR ÇALIŞMA ZİYARETİNDE İZLENİMLER: İSVEÇ HATİCE DEMİRBAŞ	30
MERDİVEN BASAMAKLARI • FERİHAN HERCAN	41
GÜNDEM	43

ÂŞIK NİYAZ EDER MAŞUK NAZ EDER

KENAN ÇARBOĞA

Seydinali BSİÖO Gemerek - SİVAS

Mevla yaratalı semayı, yeri
Âşık niyaz eder maşuk naz eder
Atam Âdem ile Havva'dan beri
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Bu işin ezelden hükmü böyledir
Bugün de öyledir dün de öyledir
Aşkın kitabında kanun şöyledir:
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Vuslatla kaybolur sihri sevdanın
Sevdayı yüceltir kahrı sevdanın
Bir kere vurulmuş mührü sevdanın
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Beklenen umutlar dağın ardında
Zamanı tükenmiş çağın ardında
Uçsuz bucaksız bir sevda yurdunda
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Değişmez aşığın kaderi, huyu
Ya çöldür nasibi ya dipsiz kuyu
Böyle mahşere dek, asırlar boyu
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Bülbül, gül aşkıyla boyanır kana
Ama gül dikenle durur yan yana
Kavuşmadan yana, özlemden yana
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Seven boyun eğmez hakana, beye
Kör olur yârinden başka her şeye
Benlikle birliğe varılmaz diye
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

Gönülde yer bulmaz ne riya ne şek
Her türlü cefayla sınıdır tek tek
Kesretten vahdete ulaşana dek
Âşık niyaz eder maşuk naz eder

PLASTİK TOPUN ÖMRÜ

ERGÜL ALTAŞ

Her şey yolunda derken kuşlar
Elektrik tellerine dolanır
Gökyüzünde yorulan uçurtma

Hesapsız akarken ırmak
Bir baraja takılır deniz düşü
“Kavuşmamız yâr ne zaman?”

Hiçbir oyunu tamamlamaya yetmez
Plastik topun ömrü
Bu yüzden yarımdır tüm mutluluklar

YILAN HİKÂYESİ

EMEL DEMİREZEN

Gönül, her bakışında vurulur kaç yerinden,
Handeler can çekişir, düşer sol yanım bitap.
Ağına düşmüş yârin, fayda gelmez serinden,
Yaralar aşk gizlice, kanar yüzümde hicap.

Sana doğru yol alır içimde bir vaveyla,
Ah koparır derinden, tarumar eyler teni.
Ardından her yanımı sarar meçhul heyula,
Gözündeki mahzene hapseyler ürkek beni.

Oysa ki aşk yalandı, bilirdim senin için,
Günaha davet eden hazda kalırdı nisa.
Delik deşik gönlümü aklım almıyor niçin?
Aşk acısı çekmekten ölüm kolaydır oysa.

Göz açıp kapadıkça ağırlaşan her lahza,
Zalime baş eğdiren kalptir sinemdeki yük.
Dinmeyen feryadıyla yere devrilir feza,
Ama 'aşk' der ille de her çileden de büyük.

Bahtımda kara bela, ah o kara gözlerin,
Vuslata mühürlenmiş elem dolu kesemde.
Dilin süngülü sanki, can alıcı sözlerin,
Nasırlanmış yüreğin nazarı hep ensemdedir.

Tuzak kurar celalin, haleler söner gece,
Aklımı alır her gün yardan düşmek korkusu.
Zehirli dudağında düğümlenen tek hece,
Yılan hikâyesinin inan ki son şarkısı...

KIRMIZI PABUÇLAR

NURDAN EREN

Makbule Hasan Uçar Anadolu Öğretmen Lisesi 11-B

Kara tahta önünde biraz korkak, biraz heyecanlı bakışlarla öğretmenimin gözlerinin içine bakıyorum. Bu kez sözlüye kalkmamıştım. Bir suç işlemiştim. Masumiyetin en somut hâlindeki bu bedende suç, kır çiçekleri arasında büyümüş bir diken gibiydi.

Sonra yanımda dizleri yaralanmış ve ağlayarak bana öfkeyle bakan arkadaşşıma baktım. Vücudunun her santimetre karesi işlediğim suçu ele veriyordu. Çamurlu bir önlük, kanayan dizler ve kıpkırmızı bir çift ayakkabı... O ayakkabılara her baktığımda annemi hatırlıyordum. Talihsiz bir pazar günü annem ellerimden uçup gitmeseydi bana da bunlardan alınacaktı; belki de daha güzel-leri. Sonra ellerimden tutup beni okula getirecekti. Ona her baktığımda bana şefkâtle bakan gözlerinin içinde kaybolacaktım. Ama olmadı...

Öğretmenim biz anlatmadan durumu anlamıştı. Ar-

kadaşımın gözyaşlarını sildi ve yarasına baktı. Çok kötü sayılmazdı. Sadece küçücük bir yara...

Öğretmenimiz bana doğru yaklaştı. Attığı her adımda bir tokadın mı yoksa azar dolu rencide edici sözlerin mi canımı daha çok yakacağını düşünüyordum.

O ise bana doğru eğilip “Neden küçüğüm, neden böyle bir şey yaptın?” dedi o tatlı sesiy-le. Boğazım düğüm düğüm olmuştu. Tek yapabileceğim şey başımı öne eğip “ben yapmadım” diyerek yalan söylemek olmuştu.

Taranmamış ve örgüsü bozulmuş saçlarımı okşadı ve başımı yukarı kaldırdı. Sonra beni baştan aşağı süzdü. Benim ayakkabılarım kır-mızı değildi. Üstelik altı yırtıktı ve su geçiriyor-du. Önlüğüm ütüsüz ve düğmelerim kopuktu. Sonra diğer kıza baktı. O ise bu çamurlu hâliyle bile kraliyet ailesine mensup gibi görünüyordu. Sonra öğretmenim o tatlı gülümsemesiyle göz-lerimin içine baktı. Yumuşacık ellerini yüzümde dolaştırdı. Beni bağrına basıp defalarca öpüp kokladı. Tıpkı annem gibi kokuyordu. Sonra sımsıcak iki damla düştü üstüme. Annem de ben hasta olunca başımda böyle ağlar, beni öyle

sarıp sarmalardı. O her defasında bana “Benim güzel kızım büyüyünce ne olacakmış bakalım?” diye sorar. Ben de oyuncak bebeğime daha sıkı sarılarak “Anne olacağım.” diye sevinçle hay-kırırdım. O gün anladım, öğretmenim anneydi. Benim iki yıl önce bulutların üzerine yolladığım annemdi.

Şimdi ise bir başka tahta önünde karşımda iki çocuk, bir kanayan diz ve yepyeni bir çift ayakkabı... Sadece suçlu öğrenciye eğilip “Bi-liyorum yavrum, biliyorum.” diyebilirdim.

Ben artık taptaze beyinleri ve altından bile kıymetli olan o küçücük yürekleri adım adım iş-leyen bir kuyumcuyum. Ben çocuklarımın saç-larını tarayıp güzelce ören kuaförüm. Ben onla-rın beslenme çantalarına sıcak süt ve mis ko-kulu kekler koyan aşçıyım. Ben onların sökül-lerini, kopan düğmelerini diken terziyim. Ben şarkın en ücra köyünde bir kır çiçeği, garbın serin sularında bir dalga, kuzeyde delice esen bir rüzgâr, güneyde yürekleri ısıtan sımsıcak bir güneşim... Ben onların gözündeki ışık, hayalle-rindeki bir çift kırmızı pabucum. Onları karşılık-sız ve canı gönülden seven bir anneyim. Çünkü ben bir öğretmenim.

LEKELERİ SİLEN ÇOCUK

SELAMİ YILDIRIM

Bursa- Nilüfer, Şehit Kara Pilot Yüzbaşı Hakan Tan
İO Müdürü

P aydos zili çalalı yaklaşık yarım saat olmuştu. Okulda yönetici ve hizmetlilerden başka kimse yoktu. Bu ıssızlığı hiç sevmiyordu. Böyle anlarda içine bir karamsarlık çöktüğünü hissedirdi. Hem öğrencisiz okul da kuru bir yapıdan başka bir şey değildi. Okulu okul yapan öğrencinin sesi, onun nefesiydi. Çocuk cıvıltılarıydı bu kuru yapıya hayat veren.

Okul müdürü nöbetçi öğretmenlerden sonra bir de kendisi gezerdi okulu. Üst kata çıkmıştı. Bu katta birinci kademe sınıfları vardı. Kontrole birinci sınıftan başladı. Hizmetli temizlik yapıyordu. “Kolay gelsin!” deyip bir başka sınıfa geçti. Boş bir sınıf beklerken, arka sıralarda oturmuş bir şeyler yapan bir çocukla karşılaştı. Çocuk, müdürün ayak seslerini işitince hafifçe başını kaldırıp baktı. Müdür merak etmişti. Herkes gitmiş, bu çocuk burada yalnız başına ne yapıyordu? Yavaşça yanına yaklaştı:

- Kolay gelsin! Ne yapıyorsun böyle?
- Hiiiç. Sıramı temizliyorum.
- Adın ne senin?
- Muhammet...

Çocuk, oturduğu sıradan kalkıp başka bir sıraya geçti. Şimdi de bu sırayı silmeye başladı. Habire siliyordu. Arada bir sıranın üstündeki silgi artıklarını bir üfleyerek temizliyordu. Sonra bir başka sıraya... Aynı işlemi orada da sürdürdü. Anlaşılan bütün sıraları silmeye kararlıydı. Önce çizikleri, karalamaları ve boya lekelerini tespit ediyor sonra silmeye başlıyordu. Müdür şaşır-mıştı. Bu çocuk bunu niye yapıyordu? Bütün çocuklar zil sesiyle birlikte fırlayıp evin yolunu tutarken, bu çocuk hangi duyguyla lekeleri temizlemeyi kendine görev edinmişti?

Müdür: "Haydi evine git!" diyecek olmuştu ki vazgeçti. Özel bir durumdu bu. Bu davranışının ne anlama geldiğini çözmeliydi:

- Bütün arkadaşların evlerine gitti. Annen merak etmez mi?
- Yooo... Her zaman geç gidiyorum. Annem kızmıyor ki...
- İş yapmayı çok seviyorsun herhâlde...
- Evet. Tuğlalarla iş yapmak istiyorum. İnşaatlarda çalışmak istiyorum.
- Niçin?
- Öyle çok keyifli oluyor.
- Yorulursun ama...
- Yorulunca ara veririm. Sonra yeniden yaparım.

Müdür, bir sıraya da kendisi oturup konuşmasını sürdürdü:

- Sıraları niçin siliyorsun?
- Sıraları temiz tutmak istiyorum.
- Yalnız başına sıkılmıyor musun peki?
- Hayır. Sıkıldığımda eve gidiyorum.

Ne diyebilirdi ki? Çocuğun içinde vardı. Bu işi severek yapıyordu. Ama garipti. Çocuk çok konuşmuyordu. Sorulara kısa cevaplar veriyordu. Müdürün akli sıra temizleme konusuna kalmıştı:

- Nerden aklına geldi sıra temizlemek?
- İşte öylesine... Yapmak istiyorum. Babam geldiğinde babamla çalışacağım.
- Baban nerede?
- Fransa'da. Bu ay mahkemesi olacakmış. Mahkemede işleri iyi giderse bizi de götürecekmiş. Babam eskiden bıyıklıydı. Şimdi kesmiş.
- Babanı özlüyor musun?
- Özlüyorum.
- Özlediğini nasıl anlıyorsun?
- Böyle içimden babamı görmek geliyor. Bir de rüyamda görüyorum.

Aldığı cevaplar müdürün içine oturmuştu. Başka bir şey söyleyemeden çocuğun başını okşayıp kalktı.

- Artık sen de gitsen iyi olacak. Annen merak eder, dedi.

Muhammet, müdürün bu uyarısını dikkate alarak çantasını sırtlandı. İyi akşamlar dileyerek sınıftan ayrıldı.

Müdür, her sabah yeni bir şeyler öğretmek için çırpınıp durduğumuz yüzlerce yüreği tanımadan onlara ne verebiliriz ki, diye düşündü.

DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEK İSTER MİSİNİZ?

ALTAN EKMEN

İl Millî Eğitim Şube Müdürü / GÜMÜŞHANE

Dünya iyi yönde geliyor ve değişiyorsa buna bir katkı yapmak ister misiniz? Yoksa İstemez misiniz? Karar sizin!

Çorbada benim de tuzum olmalı da diyebilirsiniz, çorbanın tadını da kaçırabilirsiniz. Her ikisi de size mutluluk verebilir. Taşın altına elinizi koyup kaldıracabilirsiniz de, çaba sarf eden insanları ayıplayabilirsiniz de...

Kendinizi dünden daha iyi görmenin endişesiyle daha fazla bilgiye ve öğrenmeye zorlayabilir ya da önceden bildiklerinizin yetip artacağını zannederek sermayeden yemeyi alışkanlık hâline getirebilirsiniz!

Çalışan astlarınızı çalışmalarına bakmaksızın yalnızca kişisel hissiyatınızla tasnif edebilir, aynı ölçülerle ödüllendirebilirsiniz. Aynı zaman ve mekânda, onları çalışmalarıyla da değerlendirip emekleri ve üretkenlikleri ölçüsünde de kıymetlendirebilirsiniz.

Yaşadığınız ve çalıştığınız yerdeki insanları güler

• BİLİM ve AKLIN AYDINLIĞINDA EĞİTİM

yüzle selamlayıp onları güzel bir sözle motive edebilirsiniz. Aynı durumda onları görünce görmezden gelerek ya da yüzünüzü , gözünüzü kaçırarak kendinizi Kaf Dağı'nın doruğunda güneşin oğlu zannedebilirsiniz!

Kendi çalışmalarınız (aslında çalışmadıklarınız) gölgede kalmasın diye başkalarının emeklerini ve alın terleriyle ortaya çıkardıkları eserleri karalayabilirsiniz onları sizin ufkunu açan birer kılavuz gibi görüp kendinizi geliştirmenizde iyi

bir uyarıcı kabul edebilir, herkesin hakkını teslim etme erdemliliğini gösterebilirsiniz de..

Yolunuzun üstüne düşen taşları küçük bir gayretle kenara atabilirsiniz de, benden sonra taş kenara atan birisi nasıl olsa çıkar, diyerek aynı taşın sebep olduğu bir kazayı eyvahlar ile seyredebilirsiniz de...!

Hiçbir işin kolay olmadığını, işlerinin ihmale gelmediğini ve işlerini ihmal edenlerin o işin altında ezildiğini bildiğiniz hâlde, “bu sefer bir şey olmaz” diyerek tembellik yapabilir ya da geçmişten dersler çıkarıp önlemlerinizi ve stratejilerinizi kuvvetlendirebilirsiniz de!

Her sorunun bir çözümünün olduğunu düşünerek sorunların üstüne cesaretle gitmenin ve kafa yormanın sonunda mutlaka bir çözüm getireceğini bilerek kararlı ve cesur olabilirsiniz. Bunlarla birlikte “yapmasam ne olur” diyerek sorunları görmezden gelebilir, neden kaçtığınızı uzun uzun anlatarak insanların zamanının çalabilirsiniz de..!

Yaptığınız işleri tek düze yapmaktan vazge-

çip farklı bir anlayış geliştirebilir, böylelikle hizmet alanlarındaki memnuniyet algısını olumlu yönde değiştirebilirsiniz. İnanmakta zorluk çekenler için engelli ve yardıma muhtaç ailelilerin devlet tarafından eğitimine ve bakımlarına yönelik halkta oluşan memnuniyeti ve evde bakım hizmetlerinin sağlık alanında halkı nasıl hoşnut ettiğini ve sağlık birimlerine duyulan güveni nasıl artırdığını görebilirsiniz. Aynı işi bir ömür boyu aynı düşük verimle devam ettirip, kendinize rahmet okutturabilirsiniz de!

Dünyayı ben mi değiştireceğim, bir kişinin düzelmesiyle ne olabilir ki, önemli olan herkesin düzelmesidir; diyerek kendinizi kandırabilirsiniz. Aynı şartlarda “Ben değişmeden hiçbir şey değişmez, bütünlerin hepsi birlerin toplamından meydana gelir” diyerek kendinizi değiştirebilir böylelikle dünyadaki değişimi mutlulukla izlemenin keyfine varabilirsiniz.

Her durumda, her şartta, her ahval ve şeraitte, ne durumda olursa olsun dünyayı iyi yönde değiştirebilirsiniz. Ancak tek şartı var: Bunun için önce kendiniz değişmelisiniz.

ÇOCUKLUĞUMUN AHŞAP EVLERİ

HAVA CENGİZ

Edebiyat Öğretmeni

Sundurması çürümüş, harcı duvarından yüz çeviren evleri gördükçe zamanın ne de çabuk akıp gittiğini düşünüyorum.

Sahipleriyle birlikte eskiyerek, onların hayata veda edişleriyle terk edilen evler.

Çiçekleri, ağaçları ve her köşesinde insanın canlılığına dair nakışlar taşıyan bu hayat yuvaları, insan ondan yüz çevirdikçe küsüyorlar ve birer birer dağılmaya, yok olmaya başlıyorlar.

Daha dün gördüğümüz salkım salkım üzümler fışkıran asma fidanı. Ağzımızın suyunu akıtan o canım erik ve elma ağaçları. Komşu kadınların buluşma yerini gösteren, çiçek tarhlarıyla bezeli köşe. Sanki hiç yoklar, hiç yaşanmadılar. Sahiplerinin gidişi eşyanın da ruhunu öldürüyor.

Sabah erkenden kalkılarak titizlikle temizlenmiş, her köşesinde sahibine dair ayrıntılar taşıyan avlular. İleride

taş sahanlığı temizlemekte kullanılan bir kova ve içerisinde bir su tası... Hep orada aynı yerde öylece duruyor. Vazifesi taşları serinletmektir. Özenle yıkanan, aynı simetriye uydurularak asılan çamaşırların mekânı. Modern hayatın beton evleriyle birlikte hepsi yerlerini çoktan başka eşyalara kaptırdılar bile.

Şehrin kenar mahallelerinde hâlâ var olmaya çalışan, modernizme direnen eski evlerin önünden geçerken mutlu oluyor insan. Hepsi ruhumuza nüfuz eden ayrı bir yaşanmışlık ve sıcaklık hissi veriyor. Bütün pejmürdeliklerine rağmen, düzensiz ama bir o kadar da duygular.

İnsan kadar eksikler. Her an değişecek ve daha da güzelleşecekler gibiler.

Kusursuz binalar... Tek tip, düzenli betondan bahçeli. Kendile-

rine ait çocuk parklarıyla bencilleştirilmiş mağrur yapılar. Bu, gittikçe bencilleşen ve içine kapanan bir yaşamı da gösteriyor bizlere. Kendi içimize döndükçe başka içleri unutuyor ve yalnızlaşıyoruz.

Sabah uyanıldığında dış kapı açılır ve önüne kapanmaması için bir taş konurdu. Sevgi ve bereketin, içeriye açık tutulan bu kapılardan gireceğine inanılırdı. Bu kapılar, dış dünyaya, komşulara da açılan yüreklerin kapısıydı. Oysa şimdi, kapıları kapatarak, arkasına muhkem kilitler koyarak, etrafını demirlerle, güvenliklerle çevrelediğimiz "girilmez binalar" inşa ediyoruz ha bire. İçeriye kendimizi kapatıyoruz.

Evler bizim birer parçamızdır. Evlere ruh veren de bizim zevklerimiz. Her bir detayı bize ait bir incelik taşır. Eşyayı şekillendiren zarif dokunuşlardır, insana dair emarelerdir.

Ahşap sundurmalarımızın kuytu yerlerine

mek istiyor. Laleler, menekşeler, şebboylar, sardunyalar, leylaklarla bezeli evlerinde, komşu avludan gelen cıvı cıvı çocuk seslerini duymak istiyor. Basit, insanca bir istek bu.

Gittikçe şehirlerimizi kapatan, beton bir mimari ile karşı karşıyayız. Şehir planlayıcılarının, belediyelerin, peyzajcılarının insanlara, toprakla iç içe yaşayabilecekleri yaşam alanları sunmaları gerekiyor. Şehir hayatında bahçesi olan evler lüks olmaktan çıkmalı artık.

serçeler, yaban arıları yuva yapardı. Çatılarımıza leylekler, kırlangıçlar, sığırcıklar konardı. Kat sayısı arttıkça çatıya konan kuşları bile göremez olduk.

İnsan, ayağı yere basan evleri olsun istiyor. Evinde çıktığında, toprağa basmak, bahar yağmurunun kokusunu bahçesinde hissetmek. Nazlı çiçeklerin sabah terlerini elleriyle sil-

SEVGİ

MÜKERREM KALKAN

Türkçe Öğretmeni Gölbaşı - ANKARA

“Sadece yeteri kadar sevebilirsiniz; dünyanın en güçlü insanı olabilirsiniz.” (Emmett Fox)

Yaşam yolculuğunda sevgi kadar değerli, sevgi kadar anlamlı bir şey yoktur. Sevme yetisi-ne sahipseniz önünüzde tüm güçler diz çöker, bütün dağlar yol verir. Yeterince sevebilirsiniz dünya sizin için cennet olur. Nefretle doluysanız dünyada yaşarsınız cehennemi. Sevgiyle yoğrulduysa düşünceleriniz, sevgiyle büyür düşünceleriniz. Sevgiyle hayata kök salacaktır fikirleriniz. Sevgi kokacaktır her eyleminiz.

Sevgi bir halkadır; halkanın merkezine yaklaştıkça sevginin gücü artar, merkezden uzaklaştıkça sevginin gücü azalır. Gücünüz sevgi halkasının neresinde durduğunuzla ilgilidir. Öyleyse sevgi halkasına doğru sürekli yolculuğa çıkınız. Sürekli yolda olunuz, sevgi yolunda.

Gönül, sevgiyle anlam kazanır ve gönül bahçesinde biten güller de sevgiyle hayat bulur. Gönül ikliminde

sevgi ağacından meyve yiyenler gönül erenleridir. Ne meyveden, ne de sevgiden vazgeçerler. Mana âleminde sevgi çiçeklerini dererler. Sonra sevgi olup gönüllere akarlar.

İlkbahar yeniden doğuşu, yaz olgunluğu, sonbahar hazanı, kış ölümü anlatır.

Mevsimler de yeterince sevildiği zaman sizin için bir anlam ifade eder. Yeniden doğuş ne kadar anlamlıysa ölüm de o kadar anlamlıdır. Çünkü her doğuşun sonunda ölüm, her ölümün sonunda da yeniden doğuş vardır. Yeterince güçlüyseniz ölümü bile sevebilirsiniz.

Sevgi tohumlarını saçınız gökyüzüne. Yağsın yüreklerle sağanak sağanak. Ve kor yürekler serinlensin. İbrahim'i yakmayan Nemrut ateşinin sırrı neydi? Mecnun'u çöllere düşüren, Ferhat'a dağları deldiren güç neydi? Kerem'i yakan ateş neydi? Elbetteki sevgi? Sevgi olmasa güneş gülen yüzünü göstermezdi dünyaya. Böylece dünya karanlığa bürünerek yok olurdu.

Sevgi bir rüya hiç bitmeyen, sevgi bir toprak gözyaşıyla sulanan, sevgi bir ırmak içinde yıkanılan, sevgi bir liman güvenle sığınılan, sevgi bir güneş âlemi aydınlatan, sevgi bir yıldız bize yol gösteren, sevgi bir köprü gönüllere giden, sevgi bir kardelen saflığı simgeleyen, sevgi bir elmas değeri hiç kaybolmayan, sevgi bir saray altından ırmaklar akan, sevgi bir güldür gönül evini güzelleştiren.

Karanlıkları aydınlatan sevgi, yağmuru yağdıran sevgi, hastaları iyileştiren sevgi, muhabbeti artıran sevgi, gönülleri fetheden sevgidir. Sevgidir insana insanlığını hatırlatan, sevgidir çilelere göğüs gerdiren, sevgidir aşılmayan dağları aştıran, sevgidir uzakları yakın eden, sevgidir cehennemi cennete çeviren, sevgidir sabrın dudaklarını çatlatan, sevgidir zamanı durduran, sevgidir kör kuyulardan ümidini kesmeyen, sevgidir insanı üç yüzyıl uyutan, sevgidir Züleyha'yı kıskandıran, sevgidir ayı ikiye böldüren, sevgidir Habîb-ullâh'a dünyayı elinin tersiyle ittiren, sevgidir Rabb-ül-âlemîne giden yolları açan.

DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLE VE OKUL ETKİLEŞİMİNİN ÖNEMİ

NEBİLE EROĞUL

Felsefe Öğretmeni-Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Değerler bir toplumun tarihsel süreç içerisinde oluşmuş, toplumu kendine özgü kılan, aynı zamanda evrensel yapan niteliklerin toplamıdır. Küreselleşen dünyada toplum yaşamında bir taraftan evrensel ve benzer yaşam değerleri egemen olurken, bir tarafta da toplumu kendine özgü kılan değerler varlığını devam ettirmektedir. Bu süreç bir değerler karmaşası ve çatışması yaşanmasına neden olmaktadır. Toplumun geleceği ve teminatı olan gençlerimize yükselen değerler ve toplumsal değerlerimiz konusunda eğitim verilmesinin, eğitim sürecinin program ve içerik boyutunda değerler eğitimi ile güçlendirilmesinin önemi her geçen gün artmaktadır. Değerler eğitimi, eğitim- öğretim her aşamasına verimli bir şekilde girmelidir.

Değerler doğru ve yanlış ayırmaya yarayan temel inançlardır. Hayata denge ve anlam katarak, toplumu oluşturan bireylerle birlikte yaşamamıza imkân tanırırlar.

Değerler bireyin kendisinin ve diğerinin yaşantısının niteliğini yükseltirler. Değerler doğuştan getirilmeyip gözlem ve etkileşim sonucunda yaşanarak öğrenilirler(Bostrom, 1999, 3).

Değer kavramı, insan yaşamının her alanında tutum ve davranış olarak kendini göstermektedir. Değerler yaşam tarzının belirleyicisi niteliğindedir(Paydar, 2009, 16). Stelin(1985) değerleri kendini tanımlama olarak ifade etmektedir. Değer, özel eylemleri ve amaçları yargılamada temel bir standart sağlayan ve bir grubun üyelerinin güçlü duygusal bağlılıklarıyla oluşmuş, soyut, genelleştirilmiş davranış prensipleridir. Bununla birlikte değer, kültürden bağımsız olarak düşünülemez. Kültür ise bir toplumun ortaklaşa paylaştığı değerler, inançlar ve yaşantıların toplamıdır.

Değerler üzerine yapılan çalışmalarda Nelson'un yapmış olduğu değerler sınıflaması oldukça önemlidir. Nelson değerleri bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler olmak üzere 3 grupta ele alır. Bireysel değerler kişisel tercihlerle ilgili değerlerdir. Grup değerleri ise, bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu gruplar arasında aile, kulüp, dini gruplar vb. yer alır. Sosyal değerler ise sorumluluk, eşitlik, adalet, saygı, sevgi gibi bireyin topluma uyumunu sağlayan değerlerdir.(Yazıcı, 2006, 501-502)

Nelson'un dışında Rokeach, Sprenger ve Schwartz'da değerler konusunda sınıflandırmalar yapmışlardır. Yapılan sınıflandırmalarda dikkat çeken her araştırmacının bireysel ve sosyal değerler üzerinde durmuş olmalarıdır. Bireysel ve sosyal değerler, başarı, özgürce seçim, eşitlik, sorumluluk, erdem vb. değerlerdir.

Bu değerleri esaslı bir şekilde bir ayrıma tabi tutmak doğru değildir. Çünkü bireysel değerlerimiz büyük oranda içinde yaşadığımız sosyal gruplardan, toplumsal ortamdan, kültürden ve aileden etkilenmektedir.

Değerler eğitimi kavramı, ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimi içeren karakter eğitimi kavramı, erdemler, tutumlar ve kişisel niteliklerin gelişimi üzerine eğitimi vurgular(Halstead ve Taylor, 2000).

A. Değerler Eğitiminde Aile

Aile değerlerin öğrenildiği bir toplumsal kurumdur. Birey ilk olarak ailede sosyalleşme sürecine başlar, bu süreç okulda devam eder ve toplum hayatının her aşamasında çeşitli toplumsal gruplar arasında ivme kazanır.

Her ne kadar değerler eğitiminde okullar önemli bir faktör olarak algılansa da, aslında değerler eğitiminin en önemli halkasını aile oluşturmaktadır. Fakat değerler eğitimi aile, okul ve çevre ekseninde bir bütün olarak verilmediği sürece etkili ve verimli olamayacaktır.

Çocuklara kazandırılmaya çalışılan değer ve davranışların kalıcı olması için, çocukların ailede öğrendikleri ile okul ortamında öğrendikleri arasında çatışma yaşamaması, güzel davranışların aileler ve eğitimciler tarafından takdir ve teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bireyler, aile ortamında doğarlar, büyürler ve sosyalleşirler. Aileler çocuk yetiştirmede kültürden, geçmiş öğrenme ve uygulamalarından, gelenek, dini inanç ve değer yargılarından etkilenirler. Ebeveynlerin fiziksel ve psikolojik durumları, birbirleri ile etkileşimleri ne kadar sağlıklı ve tutarlı ise çocukları yetiştirmesi de o

kadar sağlıklı olacaktır.

Çocuklar ilk çocukluk yıllarından başlayarak anne-babalarını model olarak alırlar ve onların davranışlarından etkilenirler. Çocuğun içinde doğduğu toplumun kültürünü kazanmasında ailenin rolü çok büyüktür.

Ailelerin çocuklarına karşı olan tutum ve davranışları, aileden aileye farklılıklar gösterir. Ailelerin çocuklarına karşı olan tutum ve davranışlarına göre aile tipleri demokratik, koruyucu, otoriter, tutarsız ve ilgisiz aile tipleri olmak üzere sınıflandırılabilir. Demokratik aile tutumu, özerklik ile kabulün, koruyucu aile tutumu sevgi ile denetimin, otoriter aile tutumu denetim ile reddetmenin, ilgisiz aile tutumu ise reddetme ile özerkliğin birer bileşkesi olarak ortaya çıkmaktadır. Elbette ki bu sınıflamanın içine girmeyen aile tipleri de mevcuttur. Ancak aile bireylerinin tutum ve davranışlarına bakılarak aile tiplerinin bunlardan birine daha yakın olduğu söylenebilir.

1. Otoriter Aile Yaklaşımı

Otoriter aileler çocuklarından her kurala uymalarını beklerler, yasaklayan, engelleyen katı ve sert bir disiplin uygularlar. Çocukların davranışlarında ve karakterinde sürekli kusur ararlar. Bu tür aile yaklaşımında çocuğun hata yapmasına fırsat verilmediği için çocuk kendine güvensiz yetişir.

Otoriter karakterdeki aile yapısında, aile mevcut değer yargılarını demokratik olmayan bir anlayışla, çocuğa dayatmalar ve zorlamalar ile öğretir. Böyle bir eğitim alan çocukta değerlere ilişkin çocukta farkındalık ve içselleştirme olmayacaktır. Değerler eğitimi tek taraflı olarak, ebeveynlerin doğruları ekseninde gerçekleşecektir.

2. İlgisiz ve Kayıtsız Aile Yaklaşımı

İlgisiz ve kayıtsız aileler çocuğu olabildiğince rahat ve özgür bırakırlar. Çocuğun sorumluluklarına karşı uzak ve ilgisiz davranırlar. Bu tür ailelerin çocukları bencil ve şımarık davranışlar sergilediklerinden, okulda ve arkadaş çevresinde sevilmezler. Evde veya okulda anne babasının ilgisini çekmeye çalışan alışılmadık davranışlar sergileyebilirler.

Çocuklar ebeveynlerini model alarak pek çok davranışı öğrenirler. Bu aile türünde ise çocuğa örnek olabilecek davranış ve değer örneği yok denecek kadar azdır. Çünkü aile ilgisiz ve kayıtsız davranmaktadır. Hâlbuki okulda verilecek değerler eğitiminin aile ortamındaki uygulamalarla desteklenmesi gerekmektedir. Aksi halde değerler içselleştirilemeyecektir.

3. Koruyucu Aile Yaklaşımı

Koruyucu aileler çocuğa gerektiğinden fazla özen ve kontrol gösterirler. Şefkat ve koruma güdüsü normalden sapma gösterir. Çocuğun kendi kendine yapabileceği ya da yapması gereken işle koruyucu ebeveynler tarafından yapılır. Örneğin, okula kendisi gidebilecek yaşta olduğu halde, ailesi tarafından getirilip götürülür. Kendisi yemeğini yiyebileceği halde, annesi tarafından yemek yedirilir. Bu çocuklar aileye aşırı bağımlı olarak yetişirler, özgüvenleri oluşmaz. Kendi başlarına bir iş yapmaya cesaret edemezler.

Koruyucu ve kontrollü ebeveyn davranışları sonucu aşırı duygusal olan çocuklar, değerler eğitimi konusunda ebeveynlerinin her türlü (iyi-kötü, doğru-yanlış vb.) davranışlarını olduğu gibi model alırlar. Sosyalleşme problemleri vardır, içe kapanıktırlar, kendilerini ifade edemezler.

4. Dengesiz ve Tutarsız Aile Yaklaşımı

Bu tutumun temelinde çocukların eğitimi konusunda ebeveynlerin farklı düşünmeleri, ya da onların çocuğa karşı değişken, tutarsız tutumları yatmaktadır. Örneğin ana-babadan biri demokratik, öteki otoriter tutumu benimseyebilir. Ya da tutarsız ebeveyn ise çocuğun yaptığı bir davranışı, bir gün ödüllendirilirken ertesi gün cezalandırabilirler. Bunun doğal sonucu olarak çocuk doğru davranışın ne olduğu konusunda bocalayacaktır. Aslında ebeveynler kendi aralarında, çocuğa karşı olan davranışlarının nasıl olması gerektiği konusunda anlaşmaları gerekir.

Çocuğun, toplumsal yaşama uyum sağlayabilmesi için; neleri nereye kadar yapacağını, neleri yapamayacağını bilmesi gerekir. Bu tür bir yaklaşım sergileyen ailelerin çocukları, değerler eğitimi konusunda tutarsız bilgilere sahip olacaklardır. Çocuk, davranışlarına kılavuzluk edecek bir değerler sistemi geliştiremeyecektir.

5. Demokratik ve Hoşgörülü Aile Yaklaşımı

Demokratik ve hoşgörülü ailelerde belirli kurallar ve kısıtlamalar vardır. Çocuğun her yaptığı hoşgörülmez. Evde herkesin söz hakkı vardır. Çocuk da kendini ifade edebilir. Çocuklara yanlışları nedeni ile yaptırım uygulanıyor olsa da, koyulan kurallar çocuğa mantıklı bir şekilde izah edilir.

Bu tür aile yaklaşımında güveni olan, kendini rahat ve kolayca ifade edebilen bireyler yetiştirilir. Demokratik ailelerin bazı kısıtlamalarının dışında hoşgörülü ve destekleyici ortamında yetişen çocuk; kendi benliğini tanıma, potansiyelini ortaya koyma ve kendini gerçekleştirme olanağı bulur. Gösterilen hoşgörülü ve destekleyici tutum çocuğa, doğruları ve yanlışları ile

değerli olduğu ve sevildiği duygusunu verir. Demokratik ailelerde yetişen çocuklar yapıcı, yaratıcı, kendine ve çevresine karşı hoşgörülü, kendine güveni yüksek, sorumluluklarının bilincinde olan bir kişilik geliştirir.

Unutulmamalıdır ki, değerler eğitimi her aile yaklaşımında da mutlaka gerçekleşir. Fakat demokratik ve hoşgörülü aile yaklaşımı, otoriter aile ile kıyaslandığında, karar alma ve kural koyma sürecine bireyler de katıldığından, mevcut olan değerler daha iyi içselleştirilecektir.

İnsanlar dışarıdan dayatılan emirlere, değerlere, davranış biçimlerine daha az uyarlar. Bir davranışın değeri üzerine düşünmeden, sorgulanmadan ve eleştirmeden, o davranışın değerli olduğu sonucuna varılamaz. Otoriter ebeveynler kendi doğrularına çocuklarının da uymalarını beklerler. Onlar için toplumsal değer yargıları eleştirilmesine gerek dahi olmayan davranış biçimleridir. Fakat demokratik ailede her değer yargısının mantıksal yapısı süreç içerisinde tartışılmaktadır.

Aile tutumları ile değerler kazanımı arasındaki ilişkiyi bir örnekle anlatmamız gerekir ise, Sevgi nedir? Sevgi her ne kadar soyut bir kavram olsa da, bir takım davranış biçimleri ile görselleşir. Otoriter aile tutumunda, aile çocuk ile hep mesafelidir. Çocuğa içten, candan davranmak, onlara göre yüz göz olmaktır. Otoriter ana-babalar da çocuklarını seviyorlardır. Ancak onların sevgileri şarta bağlıdır. Çocuklar onların istediği şekilde davranırsa sevgi görür. Uslu durursa, ders çalışırsa, notları iyi olursa sevilir. Fakat bir değer olarak sevgi, herhangi şarta bağlı değildir. Demokratik aileler ise çocuğa içten sevgi ve saygı duyarlar ve sevgilerinin de saygılarının da

hiçbir ön koşulu yoktur. Görüldüğü gibi, otoriter bir aile yapısında yetişen birey, sevgi değerini demokratik bir aileden farklı öğrenecektir.

B. Değerler Eğitiminde Okul

Eğitim sistemi, sadece öğrencilerin akademik yönden başarılı olmalarını hedeflemez. Bunun yanında insanı insan yapan bütün değerlerin kazanılmasını hedefler. Eğitim iyi bir insan, iyi bir yaşam ve iyi bir toplum oluşturmalıdır.

Değerler eğitiminde medya, toplumsal yapının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Medya yapmış olduğu haber, yayın vb. ile ortaya bir popüler kültür çıkarmıştır. Medya oluşturduğu popüler kültür ile, çoğu zaman öğrencilere okul kültürü içerisinde arzu edilen değerlerin kazandırılmasını güçleştirmektedir.

Toplumsal yapıda yaşanan sorunlar, intiharlar, suç olayları ve boşanma oranlarının artmasının temelinde değerler eğitiminin yetersiz olması ya da istenilen sonucun elde edilememesi yatmaktadır. Teknoloji, basın-yayın organları, medya, televizyon programları topluma farklı değer yargılarını empoze etmektedir. Bu yeni değer yargılarının çoğu zaman bireylerin zihninde ve kişiliğinde yapılanması gerekmektedir. Bunun için de aile ve eğitimciler büyük görevler düşmektedir.

Değerler eğitimi yaklaşımının tipolojisini formüle eden Superka, değerler eğitiminin "Telkin etme, ahlaki gelişim, analiz, aydınlatma-belirginleştirme ve eylem-davranış öğrenme olmak üzere beş yaklaşımla yapıldığını belirtir.

Telkin etmede, bireyin değer yargılarını içselleştirmesi amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımda öğrencide davranış değişikliğinin oluşabilmesi

için model olma, pekiştiriciler kullanma, drama, oyun ve benzetimler kullanma, rol oynama yöntemleri kullanılabilir.

Ahlaki gelişim yaklaşımında değerler eğitimi ise, bir davranış hakkında iyinin ve kötünün ne olduğunu çocuğun bakış açısına göre anlamak ve kavramaktan geçer. Bu süreçte çocuğun davranışlar hakkındaki yanlış öğrenmeleri tespit edilerek, yeniden yapılandırılabilir.

Analiz yaklaşımında ise çocuğun kendi değerlerini kavramlaştırması istenir. Böylece çocuk davranışları üzerinde mantıksal düşüncelerde bulunacak, kendi değerleri arasında bağlantılar kuracaktır. Bu süreç tamamlandıktan sonra mantıksal tartışma, münazara ve araştırma yöntemleri ile yapılandırma süreci tamamlanabilir.

Aydınlatma-belirginleştirme aşamasında ise çocuğun kendisinin ve başkalarının değerlerinin farkında olması, bu amaçla diğerlerinin davranışlarını izlemesi ve değerlendirmesi istenir. Daha sonra çocuklardan kendi değerleri ile ilgili açık ve dürüst olarak iletişimde bulunması, öğrencilerin kendi kişisel duygularını, tercihlerini ve davranışlarını incelemesi istenir. Böylece çocukta kendi değerleri ile ilgili farkındalık kazandırılmış olacaktır. Bu amaçla sınıfta benzetim, derinlemesine kendilerini analiz etme çalışmaları, küçük grup tartışmaları, örnek olaylardan yola çıkarak tartışma yöntemleri kullanılabilir.

Eylem-davranış öğrenme yaklaşımında ise çocuğun değerlerine dayalı kişisel ve sosyal eylemlerde bulunması sağlanır. Bireylerin kendilerini sosyal olarak toplumda karşılıklı etkileşimlerde bulunan bir varlık olarak görmesi sağlanır. Bu yaklaşımdan değerlerin öğrenilmesi amacı

ile grup çalışmaları, beceri uygulamaları, davranışları konu alan projeler yapılabilir.

Değerler Eğitimi İle İlgili Okullarda Yapılabilecekler

Değerlerin öğretilmesinde en önemli eğitim yöntemi bizzat örnek olmaktır. Çocuklar sürece dâhil edilerek, bizzat yaşayarak öğrenmelidirler. Çünkü insanlar duyduklarını daha çabuk unutturken, bizzat gördükleri ve uyguladıkları davranış biçimlerini unutmazlar. Kalıcı öğrenmeler ancak bu şekilde gerçekleşebilir.

Diğer bir önemli faktör ise aile bireylerinin ve tüm okul çalışanlarının, değerlerin gelişmesi ve kalıcı olması için, benzer tutum ve davranışları “tutarlı” bir biçimde sergilemeleridir. Bunun için öğrencilerde eğitimcilerin iyi, güzel ve doğru davranışlar sergilediklerine inanmalarına yönelik bir inancın oluşması gerekir. Aksi takdirde güven ortamı oluşmayacak, model alma davranışı gerçekleşmeyecektir. Çocukların doğru, iyi, güzel davranışları görmesi ve yaşaması için toplumsal durumlar ve fırsatlar oluşturulmalıdır. Ayrıca değer eğitimi etkinliklerine, anne babalar ve okuldaki tüm destek personeli (danışma, kantin, temizlik, yemekhane, güvenlik, servis şoförü ve hostes) katılarak bir bütünlük sağlanmaya çalışılmalıdır.

Değerler eğitimi gerçekleştirilirken öğrencilerin davranışlar hakkında derinlemesine düşünmesi, araştırması ve gözlemler yapması istenmelidir. Ayrıca kendi seçimleri ve eylemleri hakkında farkındalığının oluşması çeşitli etkinlikler ile sağlanmalıdır. Herhangi bir değer öğretilmeye çalışırken öncelikle değer açık bir şekilde tanımlanmalıdır. Öğrencilere iyi, kötü, sorumluluk, görev, vicdan, erdem, sorumluluk,

ahlak hakkında açık ve tam bilgiler sadece kavram boyutunda değil, uygulamalar ile birlikte kazandırılmalıdır. Örneğin, öğrencilere sorumluluğu öğretmek istiyorsak, “Sorumlu insan nasıl davranır?” sorusundan hareket edebiliriz. “Sorumluların davranışları sergilemenin ya da sorumluluk almamanın olumsuz sonuçları nelerdir?” sorusu üzerine düşünerek söz konusu değere sahip olursa ne kazanacağını ve sahip olmazsak ne kaybedeceğini örneklerle somut bir şekilde ortaya koyulmalıdır.

SONUÇ

Değerler eğitiminde aile ve okulda verilen değerler arasında bir zıtlık olmamalı, paralellik olmalıdır. Bunun tespit edilmesi ise oldukça zor olmakla beraber imkansız değildir. Bunun için okullara büyük iş düşmektedir. Veli görüşmeleri, veliler için seminerler, faaliyetler düzenlenmeli, bunun için STK’lardan yardım alınmalıdır.

MEB etkili bir değerler sistemi programı hazırlamalıdır. Değerler erozyonuna çözüm arayışının bir sonucu olarak “Değerler Eğitimi Projesi” çalışmaları başlamıştır. Eğitim sistemimiz öğrencilerimize; bilgi, beceri, tutum kazandırmanın yanında onların dengeli, sağlıklı, gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, temel insani değerleri kazanmış iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişmelerini sağlamak görevini üstlenmiştir. Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizi tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimini oluşturmaktadır.

Değerler eğitimi çalışmaları okullarda her

ne kadar bir program dâhilinde yürütülmeye çalışılsa da, bu eğitim hayatın her aşamasında gerçekleşen uzun ve çok çeşitli faktörlerin etkisindedir. Değerler eğitimi konusunda yaşanan en önemli sıkıntılardan biri, medyanın oluşturduğu popüler kültür değerlerinin, geleneksel kültür sistemi içerisine nasıl yer alacağı ve geleneksel kültürel değerlerinin yeni hayat biçimleri içerisine nasıl yerleştirileceğidir. Bu sorunların çözümünde eğitimciler, anne-babalara ve STK birlikte hareket etmelidir.

KAYNAKÇA

Aydın, M. Z. (2010). Okullarda Çalışan Herkesin Görevi Olarak Değerler Eğitimi, 22.

Bostrom, K. L. (1999). The Value Able Child, Teaching Values At Home and Scholl, Addison Wesley Educational Publishers Inc. Illinois.

Payder. P. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi.

Stelin, Akt Sarı, E. (2005). Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi Örneği, Değerler Eğitimi Dergisi, 3 (10), ss. 73-88.

Superka ve diğerleri. (1976). Vatandaşlık Eğitiminde Değerler ve Değerler Eğitimi, ss. 137.

Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış, TÜBAR-XIX, ss. 499-522.

Halstead, J.M. ve M.J. Taylor (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. Cambridge Journal of Education, 30 (2), ss. 169-202.

UÇAMIYORUM

SERVET ERTEKİNOĞLU

Kırılmış kanadım, donmuş yüreğim
Aydınlık günlere uçamıyorum
Maziye saplanıp kalmış ayağım
Ecelden uzağa kaçamıyorum

Sensiz çıkılmaz ki bu kör kuyudan
Kurtulmak imkânsız böyle korkudan
Ebedîlik sunan doyumsuz sudan
Bir yudum da olsa içemiyorum

Ne kadar yalvarsan gelmez ki giden
Sevdayı bilmeyen anlamaz hâlden
Derman olsun diye verdiğin dertten
Kendime bir gömlek biçemiyorum

Sevdiğim yüzüme nazar kılsa da
Dağılıp efkârım yüzüm gülse de
Kuşlar kanatlanıp bahar gelse de
Bir al gül olup da açamıyorum

Her gece görülen güzel düş olup
Göklerde süzülen ala kuş olup
Gönüller ısıtan kor ateş olup
Etrafa kıvılcım saçamıyorum

HANGİ RENK

İSMAİL HAYAL

Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürü / GÜMÜŞHANE

Yolumda engeller gözlerim fersiz
Simsiyah bir gece güneş hangi renk
Kaderim besbelli isyanım yersiz
Dilimde bir hece Cennet hangi renk

Rüzgârın sesi var su nasıl akar
Envai çeşit göz kimplere bakar
İçimde kor alev bir beni yakar
En girift bilmece barış hangi renk

Ellerim ayağım tutmuyor benim
Cehennem misali işte her yanım
Dayanmaz sanırım cılız bedenim
Börtü böceğe çiçek hangi renk

Elimde değil ki yetmiyor sesim
Küçücük bir dünya altın kafesim
Haykırmak istesem yoktur nefesim
Sazlardan dökülen şarkı hangi renk

Hayalî bir dünya iç içe âlem
Bir nefes bal tadı gerisi elem
Alnıma çizilmiş bu kurşun kalem
Devasa bir cüce masal hangi renk

BİR ÇALIŞMA ZİYARETİNDE İZLENİMLER: İSVEÇ

HATİCE DEMİRBAŞ

İsveç Kuzey Avrupa'da İskandinavya yarımadasında yer alan bir ülke. Komşuları ise Norveç ve Finlandiya. Küçükü büyüklü 96.000 tane göl olduğu bilinmektedir ülkede. 1995'ten beri Avrupa Birliği üyesi olan İsveç, son iki yüz yıl içinde hiçbir ülkeyle savaşmamış. Resmî dili İsveççe olmakla birlikte, İngilizce, ülkede herkes tarafından bilinmekte. Nüfusu yaklaşık 9 milyon olan ülkenin başkenti Stockholm ise 14 ada üzerine kurulmuş. Şehirdeki en önemli mekânlardan biri ise eski şehir olarak bilinen "Gamla Stan" dır.

İsveç'i ziyaret amacımız, Avrupa konseyi ile ortaklaşa yürütülen "Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Projesi" kapsamında İsveç'teki okulları ziyaret etmek ve iyi örnekleri görmek. Bir 22 Nisan akşamı yerel saatle 23.00'te sisli bir havada iniyoruz Arlanda Havaalanı'na. Havaalanı şehre 45 kilometre uzaklıkta. Gecenin karanlığında havaalanından şehir merkezine doğru giderken yol boyunca devasa ağaçların olduğu bir bölgeden ve Volvo, İkea, Ericson gibi bilinen mar-

Gamla Stan- Stocholm

kaların bulunduğu sanayi bölgesinden geçiyoruz. Yorucu bir günün ardından nihayet beş gün boyunca konaklayacağımız “Grand Scandic Otel”e ulaşıyoruz. Otelin en belirgin özelliklerinden biri, odaların oldukça küçük olması. Bu odaları, eğitim ziyaretinin hemen öncesinde Marmara Üniversitesinde düzenlenen sempozyum nedeniyle İstanbul’da konakladığımız oteldeki odalarla kıyaslamak mümkün değil elbette. Kıyafetleri koymak için dolap da yok, duvara monte edilmiş askılar var. Ama genel olarak iyi bir otel olduğunu söylemek mümkün. Ertesi sabah kahvaltıya indiğimizde İsveçlilerle kahvaltılıkültürümüzün de farklı olduğunu görüyoruz. Zeytin ve beyaz peynir onların kahvaltı münülerinde yer almıyor maalesef. Bir şeyin kıymeti yokluğunda anlaşılırmış ya hani. Biz de orada kahvaltı soframızın olmazsa olmazı zeytinin ve beyaz peynirin kıymetini anlamış bulunuyoruz.

Okul Ziyaretlerimiz

Kahvaltıdan sonra Stockholm’deki okullara eğitim ziyaretimiz başlıyor. Okul ziyaretlerinde fotoğraf çekmek için okul yönetiminden izin almak gerekiyor. Fotoğraf çekimleri ise sadece mekânlarla sınırlı kalabiliyor, öğrencilerin fotoğraflarının çekilmesine izin verilmiyor. Söz

Nobel ödülleri verildiği Stockholm Belediye Sarayı

konusu proje kapsamında Ankara’daki bazı okulları da ziyaret ettiğimizde okuldaki öğrencilerin “Bizi de çeker misiniz, facebookta ne zaman paylaşacaksınız?” soruları ise bu konudaki farklılığımızı da ortaya koyuyor.

İlk iki gün ilköğretim düzeyindeki iki okulu ziyaret ediyoruz. Birinci gün Brunnaskolan’a (öğrenme yetersizliği olan çocuklar için okul), ikinci gün ise Stensmoskolan’a (6-12 yaş grupları-çok etnikli bölgelerdeki okul) gidiyoruz. Ziyaret ettiğimiz okullar ilköğretim düzeyinde okullar. Maalesef lise düzeyinde bir okulu görme imkânımız olmuyor.

Ziyaret ettiğimiz birinci okul tek katlı, dışından bakıldığında gösterişsiz bir bina. Ancak

Stensmoskolan-Okul Tabelası

Brunnaskolan-Okul Binası

Okul bahçesiyle birleşik voleybol, basketbol sahaları ve geniş yeşil alanlar var. Ziyaret ettiğimiz ikinci okul da dış görünüş bakımından birinci okuldan farklı değil. O da tek katlı. Bu okul 1-3. sınıflardan oluşuyor, 4-9. sınıflar ise farklı bir okul binasında eğitim alıyor. Bu sadelik okul tabelasına da yansımış. Okul adının yer aldığı, belli bir formatta olmayan tabelalar da okulun giriş kapılarında yer alıyor.

Öğrenciler okula geldiklerinde okul binasının kapısını kilitli bulmuyorlar ya da okul binasının girişinde nöbet bekleyen bir görevli yok. Okula gelen sınıfa giriyor ve dersin başlamasından önceki 20 dakikada, ders başlayana kadar kitabını okuyor.

Stenmoskolan – Okul Bahçesi

Hafta başında öğrencilere okulda hafta boyunca yapılacakların planı veriliyor. Ayrıca her günün başında, öğretmen günlük planı öğrencilerle paylaşıyor. Yani öğrenciler gün boyunca ve hafta boyunca ne yapacağını biliyor. Böylece kendini zihnen de derse hazırlamış oluyor. Eğitimin planlanması ve değerlendirilmesinde öğrenciler de söz sahibi. Okulda öğrencilerle birlikte belirlenen belli temalar çerçevesinde haftalar (masal haftası, sağlık haftası vb.) düzenleniyor. O hafta boyunca, belirlenen tema işleniyor. Öğrenci, öğretmenin kullandığı değerlendirme yöntemini değiştirmesini isteyebiliyor.

Okulun bahçesinde araba lastiğinden salıncaklar, yine araba lastiklerinden oyun alanları, kulübecikler, kumdan oyun alanları var. Çocuklar gruplar hâlinde bahçedeki bu oyun alanlarında oynuyorlar ve hiçbir çocuk diğer bir çocukla kavga etmiyor veya biri diğerini itelemiyor. Teneffüs saatlerinde de kimse birbirini itelemeden, koşuşturmadan dışarı çıkıyor. Bunun nedenini öğretmene sorduğumuzda -onlar için tam tersi bir durum, yani çocukların koşarak ve birbirini iteleyerek teneffüse çıkması tuhaf olsa gerek ki -öğretmen soruyu anlamlandıramamış bir beden diliyle “Neden öyle davranırsınlar

Stenmoskolan – Okul Bahçesi

ki bahçe orada, oraya çıkacaklarını biliyorlar” cevabını veriyor. Bu gözlem sırasında bizim çocuklarımızın hiçbir sebep yokken, neden oyun oynarken arkadaşını itelediklerini ve onun yere düşmesinden zevk aldıklarını, neden tennefüslere koşarak çıktıklarını düşündüm. Biz de çocukluğumuzda koşarak çıkmadık mı tennefüslere? Bir an önce sınıf ortamından kurtulup kendimizi dışarı atmak istemedik mi? Arkamıza bakmadan koşarak dışarı çıktığımız sınıfa, giriş zili çaldığında da tam tersi bir hızla gözümüz arkada kalarak girmedik mi? Belki de sınıfta uslu çocuk olma görevini yerine getirmek amacıyla hareket etmeden durduğumuz ya da durmaya zorlandığımız için enerjimizi atmak için koşarak çıkıyorduk okul bahçesine. Evet onlar için sınıftaki ve bahçedeki yaşam çok farklı değil. Çocuklar sınıfta da eğleniyorlardı ve mutlular. Bahçede oynadıkları oyunları eğitim amaçlı olarak sınıfta da oynuyorlardı. Dışarı koşarak sınıfı terk etmeyi gerektirecek bir durum yoktu çocuklar için. Öyle ki bir matematik dersini izlemek için sınıfa girdiğimizde öğrencilerin kimi yere, kimi sıralara, kimi masaların üstüne oturmuş; kimi de masaların üzerine uzanmış. Yani öğrenci kendini nasıl rahat hissediyorsa öyle oturuyor.

Brunnaskolan-Öğrenci Masası

Ziyaret ettiğimiz okullardaki en dikkat çeken özelliklerden biri de öğrencilerin okul binası içinde ayakkabı giymemeleri. Uygulamalarda öğrenciyi ön plana alan bir yaklaşımın izlendiği fark edilebiliyor. Yerler parke olduğu için öğrenciler sınıfta rahatlıkla çoraplarıyla durabiliyorlar. Bazı öğrenci sıraları da yüksekliği öğrenciyeye göre ayarlanabilecek şekilde dizayn edilmiş.

Öğrencilerin sınıfta yaramazlık yapmaları durumunda sınıftan çıkarma cezası verilebiliyor. Ancak sorunların öncelikle öğrenciyeye konuşularak halledilmesi amaçlanıyor. Bir sorun olduğunda önce çocukla, sonra aile ile görüşülüyor. Daha sonra öğrenci rehber öğretmenle görüştürülüyor. Ancak ailenin izni olmadan, öğrencinin, rehber öğretmenle görüştürülmesi mümkün değil.

Ailelerle gerekli görüldükçe iletişime geçiliyor. Haftada bir olmak üzere hem ailelere hem de öğrencilere ödevlerin yer aldığı bir elektronik mektup gönderiliyor. Ailelerin çocukları teşvik edici olmaları isteniyor ancak çocukları adına karar vermeleri onaylanmıyor. Okulla ilgili alınacak kararlarda velilerin de görüşleri alınıyor. Ama son kararı okul yönetimi veriyor. Ailenin okulla ilgili bir şikâyeti olduğunda okul, teftiş geçiriyor. Teftiş geçirilen sorunlu konuda okula, kendini düzeltmesi için 2-3 ay zaman veriliyor.

Gittiğimiz okul farklı etnik grupların yaşadığı bölgede yer alan bir okul olması ve o okulda görev yapan bir Türk öğretmenin olması nedeniyle daha dolaysız bir iletişim yoluyla bilgi almanın doyumunu yaşıyoruz. Doğal olarak Türk öğretmeninden Türk öğrencilerin sorunları ve Türkçe dersiyeye ilgili paylaşımlarda da bulunuyoruz. Zaten hangi okula gitsek mutlaka birkaç vatandaşlarımızla karşılaşılıyor. Sadece okul-

larda değil, sokakta, alışveriş merkezlerinde, Parlamentoda vb. yerlerde vatandaşlarımızla, daha doğrusu Konya- Kululu vatandaşlarımızla karşılaşmamız mümkün. Çünkü İsveç'te yaşayan vatandaşlarımızın çoğunluğu Kululu.

Okulda yaklaşık farklı 30 ana dile sahip öğrenci var. Türkçe, Süryanice, Arapça en çok kullanılan diller arasında yer almakta. Ana dili İsveççe olmayan öğrenciler için okullarda 3-4 haftalık bir hazırlık dönemi var. Farklı ana dillerine sahip çocukların, ana dillerini öğrenebilme imkânı var. Haftada bir saat Türkçe dersi de okutuluyor. Ancak bu ders zorunlu olmayıp velinin onayı ile öğrencinin katılabildiği bir ders. Öğrencilerin Türkçe dersine devam etmelerinde, öğretmenin dersi sevdirmesinin büyük önemi var. Aksi hâlde öğrenciler derse devam etmiyorlar. Türk öğretmenin ifade ettiğine göre artık Türk öğrenciler meslek liselerinden çok, üniversite yolunu açan liselere gitme eğiliminde. Okul kütüphanesinin belli bir bütçesi var. Bu bütçeden kütüphaneye Türkçe kitap da temin edilebiliyor.

7, 8 ve 9. sınıflarda not veriliyor. Ancak 8 ve 9. sınıflarda verilen notlar sınıf geçmeyi etkiliyor. 8 ve 9. sınıflardaki öğrencilerin Türk kültürünü yaşatmaya daha meyilli hâle geldiği ifade ediliyor ve bunun sebebi olarak da son yıllarda daha çok dışlanma olaylarının yaşanması ve Türkiye'nin dünyada daha çok konuşulur ve bölgesinde sözü geçen bir ülke hâline gelmesi gösteriliyor.

Çalışmamızın kapsamından dolayı daha çok, okullardaki demokratik uygulamalarla ilgili bilgi alma çabası içindeyiz. Öğrenciler derste öğretilen içeriği nasıl öğrenmek istedikleri konusunda görüşlerini sınıfta dile getirebiliyor. Okullarda,

öğrencilerin karar sürecine daha çok katılımını sağlayabilmek için öğrencilerden oluşan bir konsey var. Her sınıfın temsilcisinden oluşan bu konsey 3 haftada bir toplanıyor. Konseyde öğrenci istekleri tartışılıyor, kendi yaşam alanlarını ilgilendiren konularda kararlar alınıyor. Konsey aynı zamanda okuldaki öğrenciler için farklı faaliyetler düzenlemekten de sorumlu bulunuyor.

Ayrıca okulda çevre konseyi de var. Öğretmen ve diğer çalışanlar da katılıyor konseye. Bu konsey okulun güzel görünmesini sağlamaktan sorumlu. Örneğin, okul kafeteryasını konseydekiler boyamışlar ve kendi emekleri olduğu için de kafeteryayı çok iyi koruyorlar. Özel günlerde de okulun süslenmesinden onlar sorumlu. Okulda yiyecek konseyi de bulunuyor. Bu konsey de kafeteryadaki yiyeceklerin nasıl olması gerektiğine karar veriyor. Öğrenciler konseyler yoluyla sorunlarını nasıl iletmeleri gerektiğini biliyorlar, yapılanları içselleştirdikleri için yaptıkları çalışmalarla ilgili daha koruyucu davranıyorlar.

Demokratik vatandaşlık ve insan hakları konularına, bütün derslerde yer verilmiş durumda. Demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimine yönelik bağımsız bir ders yok. Öğretim programlarında temel değerler var. Demokratik vatandaşlık bu temel değerlerden biri. Örneğin "Hotel ve Turizm" dersinde öğrencinin farklı inançlar hakkında bilgi sahibi olmasına yönelik bir içerik yer alıyor. Böylece öğrencilerin mezun olduğunda çalışacağı otelde, karşılaşacağı farklı inançtaki kişilere saygı göstermesi hedefleniyor.

Derslerde uygulamaya önem veriliyor. Örneğin balıkların iç organları öğrenciler tarafından açılıyor ve iç organları inceleniyor. Ayrıca el becerisine yönelik derslerde de öğrencilerin

Uygulamaya Yönelik Bir Ders

psiko-motor becerilerinin geliştirilmesine önem veriliyor.

Öğretmen öğrencilerle yakın iletişim hâlinde. Her öğretmenin sorumlu olduğu bir öğrenci grubu var. Bu öğrenci grubu, okuldaki farklı sınıflardaki öğrencilerden oluşuyor. Öğretmenler okullarda sözleşmeli olarak çalışıyorlar. Okulda görev yapacak öğretmenler, okul müdürü tarafından belirleniyor. Maaşının düşük olması nedeniyle öğretmenliğin son yıllarda, fazla rağbet edilen bir meslek olmadığı ifade ediliyor. Bu nedenle okul müdürleri öğretmen bulmakta zorlanabiliyor. Böyle olunca da okul yönetiminin, okulda kalması için öğretmenin memnuniyetini sağlamasının önemli olduğu ifade ediliyor.

Okullara yerel yönetimler tarafından öğrenci sayısına göre bütçe ayrılıyor. Velilerden para alınması yasak. Okul, öğrencilerin tüm masraflarını karşılıyor. İsveç'te okulda her gün bütün öğrencilere öğle yemeği ücretsiz veriliyor. Öğretmenler de yemeklerini öğrencilerle birlikte yiyor.

Öğrenciler 'öğretmenim' ya da 'hocam' hitaplarını kullanmıyorlar, öğretmenleri adlarıyla çağırıyorlar. Öğrenciler ve öğretmenler de kıyafet konusunda serbestler. Dışarıdan bir misafi-

El Becerisine Yönelik Bir Ders

rin sınıfa girmesi durumunda, öğrencilerin ayağa kalkması söz konusu değil.

Engellilere yönelik çalışan kuruluş, okulda engelli öğrenci bulunması durumunda o öğrencinin ihtiyacını karşılamaya dönük gerekli çalışmaları yürütüyor. Türkiye'de de engellilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının, okuldaki engelli öğrencilere yönelik bu işlevi üstlenmesi düşünülebilir. Ayrıca okullarda engellilere destek sağlayacak rehberler de var.

Öğrenme güçlüğü olan öğrencilere, aynı okul içerisinde farklı bir sınıf oluşturularak destek eğitim veriliyor. Öğretmene, farklı bir sınıfta destek eğitimi alan öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere diğer öğrencilerin farklı yaklaşımlar sergileyip sergilemediklerini sorduğumuzda, böyle bir durumla karşılaşmadıklarını ifade etmelerine rağmen, görüştüğümüz bir öğrenci, öğrenme güçlüğü olan öğrencilere bazı öğrencilerin farklı bakabildiğini söylüyor.

İlk ziyaret ettiğimiz okulda zil uygulaması yoktu. Derse ne zaman ara verileceğine kendileri karar veriyorken diğer okulda bir görevli, elindeki zili okul bahçesinde çalarak teneffüsün bittiğini duyuruyordu.

Okullarda güvenlik görevlisi de yoktu. Ayrıca

Stenmoskolan- Tellerle Çevrili Okul Bahçesi

okullarda, okulun çevreyle iletişimini kesecek yüksek duvarlar bulunmuyordu. Ziyaret edilen okullardan birinin etrafı tellerle çevrilmiş, ama bu durum dış çevreyle iletişime engel teşkil etmiyordu.

Okulların çevresinde bulunan semt kütüphaneleri de öğrencilere gerekli desteği sağlıyor ve işlevsel bir durumda. Ziyaret edilen okullardan birinde de kitaplar koridorlardaki raflarda yer alıyordu. Bizim okullarımızda kütüphaneler ulaşılması en zor mekânlardır ve okullarda bulunması gereken zorunlu mekânlardan biri olması nedeniyle okul, fiziki bakımdan yetersiz bir durumdaysa depo gibi yerlerin göstermelik tahsis edildiği yerler konumundadır.

Brunnaskolan-Okul Kütüphanesi

Stenmoskolan- Tellerle Çevrili Okul Bahçesi

Bizde de semt kütüphaneleri açılarak buraları hem öğrencilerin hem de yetişkinlerin işlevsel olarak kullanmaları sağlanmalıdır. Böyle bir uygulama, okuyan bir toplum olmak için etkili çözümlerden biri olabilir. Ayrıca okul kütüphaneleri de daha işlevsel hâle getirilmelidir.

İsveç Ulusal Öğrenci Konseyi (SVEA)

Öğrencilerin okulda etkili olmaları için çalışan ve okullardaki öğrenci konseylerine destek olan İsveç Öğrenci Konseyi (SVEA), başkanı ve üyeleri hâlâ öğrenci ya da mezun olan gençlerden oluşan aktif bir sivil toplum kuruluşu. İsveç'te iki ulusal öğrenci konseyi var. Öğrenciler mutlaka bunlardan birinin üyesi oluyor. Konsey bütçesinin %90'ı öğrenci haklarıyla ilgili eğitim verme

Brunnaskolan-Okul Kütüphanesi

faaliyetinde kullanılıyor. Öğrencilerin haklarını korumayı amaçlayan öğrenci konseyleri, yılda bir defa bir araya geliyor. Konsey belirlediği ortak sorunları parlamentoya iletebiliyor. Okulda alınacak kararlara, bütün paydaşların katılımı önemli görülüyor. Görüşlerin alındığı, ama bunların uygulamaya yansıtılmasında sorunların yaşandığı, bu nedenle çalışmaların daha sistematik bir şekilde yürütülmesi gerektiği ifade ediliyor.

Okulda yaşadıkları sorunlar olup olmadığını sorduğumuz konsey üyesi öğrenci, demokratik değerler konusunda bir yetki karmaşası yaşadıklarını ve yöneticilerin bu değerleri öğretmenlerin vermekle sorumlu olduğunu söylerken, öğretmenlerin de sorumluluğu yöneticilere yükleyebildiklerini ifade ediyor. Aynı zamanda öğrencilerin yanlış kararlar alabileceği şeklindeki bir algıdan duyulan rahatsızlığı da dile getiriyor.

Türkiye’de de öğrencilerin katılımını sağlamaya dönük olarak öğrenci meclisleri uygulaması yer almakla birlikte bunun artık biçimsel olarak yürütülmesi, amaca ulaşılmasını engellemektedir. Öğrenci katılımını sağlamaya dönük çalışmaların göstermelik olmaktan çok, gerçek sorunların belirlenmesi, ilgili makamlara iletilmesi ve çözüme ulaşılmasını sağlamaya dönük olması önem taşımaktadır.

Çocuk Ombudsmanı

Bu sistem yoluyla haksızlığa uğrayan çocukların, gençlerin haklarını aramaları sağlanıyor. Ombudsmanlık, müfettişlik sisteminden farklı bir sistem. Bu sistemde bireysel başvurular değerlendiriliyor ve gerekli danışmanlık yapılarak yasal işlem başlatılıyor ve mahkeme sürecine gidilebiliyor. Ombustman, başvuru yapılan konuda araştırmalar yaparak objektif olarak de-

ğerlendirmelerde bulunmakla görevli. Ombustman, hak arama sürecinde bireylere yardımcı oluyor. Teftiş sıklığı 6 yılda bir olmakla birlikte, okulda herhangi bir sorun yaşanması durumunda 6 yıl beklenmesi gerekmiyor.

9 yıllık eğitim süreci içerisinde demokratik vatandaşlıkla ilgili her şeyi öğretmenin mümkün olmadığı, bu nedenle öğrencilere öğrenme isteğinin ve kendilerini değerlendirme becerilerinin kazandırılmasının önemli olduğu belirtiliyor.

İsveç’te çocuk haklarına verilen önemi vurgulamak amacıyla İtalyan parlamenterin yaşadığı durum, örnek olarak veriliyor. Bir İtalyan parlamenterin İsveç ziyaretine yanında çocuğunu da getirdiği ancak parlamenterin herkesin önünde çocuğunu tokatladığı, bunun ise İsveç kanunlarına göre suç teşkil etmesi nedeniyle İtalyan parlamenterin ceza aldığı ifade ediliyor.

Çocuk ombudsmanlara hangi durumlarda başvurulduğuna ve sonuçlarına yönelik verilen örnekler ise şu şekilde:

Birinci örnek: Başörtülü bir öğrenci, stajına karşı çıkan otelin bu uygulaması ilgili olarak ombudsmana başvuruyor. Sonuç olarak mahkemeyi kazanıyor. Alınan karar nedeniyle okul ve otel uygulamalarını değiştirmek zorunda kalıyor.

İkinci örnek: Bir okulda yaşanan taciz olayında, öğrenci okula şikâyetle bulunuyor. Öğrencinin şikâyeti üzerine okul gerekli işlemi hemen başlatmış olmasına rağmen, öncesinde gerekli önlemi almadığından dolayı tazminat ödemek zorunda kalıyor.

Üçüncü örnek: Yıl sonundaki diploma töreninde, öğrenciler isim isim çağrılarak diplomaları veriliyor. Ancak engelli bir grup öğrenci,

12. Karl'ın Heykeli (Demirbaş Şarl)

diplomaları verilirken isim isim çağırılmıyor ve sahneye grup olarak davet ediliyor. Öğrenciler, kendilerini değersiz hissetmelerine neden olan bu uygulamadan dolayı ombudsmana başvuruyorlar. Aslında okulun herhangi bir art niyeti olmadığı, o anda ellerinde sınıf listesi olmadığı için böyle bir çözüm üretildiği tespit edilmiş olmasına rağmen, önemli olanın niyet değil sonuç olduğu söyleniyor ve engelli öğrencileri sahneye grup olarak davet etmenin dışında, o sınıfın öğretmeninin öğrencilerin isimlerini okuması gibi çözümlerin de olması nedeniyle okula ceza verilmesine karar veriliyor.

Ombustmanlık sisteminin başka ülkelerde de olup olmadığı konusunda merakımı gidermek amacıyla yaptığım araştırmada aslında bu yapının Osmanlı'daki yargı kurumundan (hisbe) esinlenerek İsveçliler tarafından kurulduğu, ora-

300 yıl denizin altında kaldıktan sonra çıkarılan "Vasa" savaş gemisi

dan da tüm dünyaya yayılan bir sistem olduğu bilgisine ulaşıyorum. 1709 yılında Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Ruslara yenilen 12. Karl (Demirbaş Şarl) Osmanlılara sığınarak 5 yıl burada kalıyor. Demirbaş Şarl, kendisinin yokluğunda ülkesindeki yolsuzluk olaylarının önlenmesi için Osmanlı kurumlarını inceleyerek Kral adına hareket eden kamu görevlilerinin yasalara uygun hareket edip etmediklerini denetlemek için bir kişiyi yüksek vekil olarak atıyor ve böylece 1713 yılında İsveç'te ombustmanlık sistemini kuruyor.

Bu arada soyadım ile aynı lakabı taşıyan ve "Vasa"ya giderken heykelini görmeden İsveç'ten ayrılmak istemediğim Demirbaş Şarl da bize "Vasa" ya giden yolu gösteriyor.

Ombustman kurumunun, öğrencilerin hak arama sürecinde başvuracakları önemli bir yapı olarak ülkemizde de uygulanması düşünülebilir.

İsveç Eğitim Kurumu

İsveç'te zorunlu eğitim 1-9. sınıfları kapsıyor. Daha sonra zorunlu olmayan ama çoğunluğun devam ettiği 3 yıllık lise eğitimi var. İsveç'te çocuklar altı yaşını doldurduğunda okula başlıyor ve bir yıl hazırlık sınıfında eğitim alıyor. İsveç'te

okul öncesi eğitim zorunlu olmamakla birlikte, okul öncesi eğitim yaşındaki çocukların çoğunluğu bu eğitime devam ediyor. Burada oyun, yemek yeme ve giyinme gibi günlük yaşamda gerekli olan beceriler kazandırılıyor.

Bütün dersler için merkezî ulusal bir program izleniyor. İsveç'te Matematik, İsveççe, ve İngilizce alanında 3, 6 ve 9. sınıflarda ulusal sınavlar yapılıyor. 6. sınıfta bu sınava fen bilimleri de dâhil oluyor.

Liselerde, üniversiteye ve meslek okullarına hazırlayıcı nitelikte eğitim veriliyor. Liselerdeki başarı oranı, istenen düzeyde değil. Ülkede çok fazla göçmen olduğu ve toplam 140 dil kullanıldığı ifade ediliyor. İsveç'te sayıca en fazla etnik köken olarak Finlandiya, eski Yugoslav göçmenleri, İran ve Iraklıların olduğu, Türklerin ise ilk 10'un içinde yer aldığı söyleniyor. Başarı oranının düşüklüğünün hemen arkasından göçmenlerle ilgili verdikleri bu bilgiyle liselerdeki başarı oranındaki düşüklüğü göçmen öğrencilerin varlığına dayandırdıklarını tahmin edebiliyoruz.

Paylaşımında bulunan görevliler tarafından okullara kaynak ayrılırken fakir bölgelerdeki okullara daha fazla kaynak ayrılması ve orada görevlendirilecek öğretmenlerin eğitim düzeyinin daha yüksek olması gerektiği yönünde bir görüş ileri sürülüyor.

İsveç eğitim sistemi 1946'dan öncesi ve sonrası olarak ele alınıyor. İsveç'te 1946 yılına kadar insanların sosyo-ekonomik durumlarına göre okullara gitmeleri söz konusu iken 1946'dan sonra herkesin bütün okullardan eşit faydalanması sağlanıyor. İsveç eğitim bakanlığı olarak amaçlarının okullarda bağımsız, rasyonel ve eleştirel düşünen bireylerin yetiştirilmesi ol-

duğu, kendilerinin de çeşitli sorunlar yaşadıkları ifade ediliyor. Bu sorunlardan biri de bütün okulların eşit koşullara sahip olmaması. Okulların yerel yönetimler tarafından yönetilmesi bazı kesimlerce eleştiriliyor. Okullarda eşitsizliğe yol açan bu sistemi eleştirenler gerekçe olarak da her okulun farklı kaynakları kullanmasını ve böylece farklı imkânlarla sahip olmasını gösteriyor.

Demokratik davranışların kazandırılmasının sadece sosyal bilgiler öğretmeninin sorumluluğunda olmadığı ve okuldaki bütün ilişkilerde demokratik davranılması gerektiğinin önemi vurgulanıyor.

İsveç'te de Türkiye'de olduğu gibi okullarda okutulan derslerin programları yenilenmiş. En büyük değişiklik ise konunun içeriği ile ilgili daha ayrıntılı tanımlamaların getirilmiş ve çerçeve program anlayışından çok, ayrıntılara yer verilmiş olması. Ulusal azınlıklar konusu ise programlara yeni dâhil edilmiş bir konu.

Öğretmenin cesur olması, hassas konuları tartışacak ortamları oluşturması gerektiği ancak öğretmenin sınıfta hassas konuları içeren tartışma ortamlarından kaçındığı, bu nedenle öğretmen eğitiminin çok önemli olduğu belirtiliyor.

Demokratik okul denince akıllarına gelen ilk kavramın ne olduğu sorulduğunda cevap olarak dört konuşmacı sırayla, "öğretmen rol modelidir", "öğrencinin etkisi", "demokratik davranış ve tutumlar" ve "fırsat eşitliği" ifadelerini kullanıyor. Verilen cevaplar gösteriyor ki demokrasi-nin herkeste çağrıştırdığı kavramlar benzer. Asıl sorun davranışa dönüştürülmesinde olsa gerek.

Okullarımızda öğrencilerin, ailelerin, öğretmenlerin, çalışanların, yöneticilerin öncelikle haklarının neler olduğunu bilmeleri ve haklarını arayabilmeleri önemli. Zaman zaman okul pay-

İsveç Parlamentosu

daşlarının haklarının neler olduğunu bilmemelelerinden yakınsak da yaşadığımız asıl sorun, hak arama girişiminde bulunduğumuzda yaşayacağımız mağduriyetleri göze alamamamızdır. Öğrenci öğretmenin düşük not vermesinden, aile çocuğuna iyi davranılmamasından, öğretmen okulda huzurunun kaçacak olmasından, müdür makamının tehlikeye düşmesinden çekinmektedir.

İsveç Parlamentosu

Parlamento insan hakları komisyonu üyesi iktidar partisinden (koalisyon hükûmeti) üç milletvekili ve muhalefet partisinden bir milletvekili olmak üzere dört milletvekili ile bir toplantı yapıldı. Okullarda demokratik eğitimin gerekli olduğu konusunda, iktidar ve muhalefet partisi de hemfikir. Eğitimle ilgili büyük kararların alınmasında iktidar ve muhalefet partilerinin uzlaşması önemli. Bu nedenle alınacak kararlarla ilgili iktidar partisi muhalefet partisiyle paylaşımlarda bulunuyor. Ayrıca hükûmet değişikliklerinde eğitim politikasının devamlılığının sağlanmasının önemli olduğu vurgulanıyor Uluslararası sınav sonuçları eğitim politikalarının belirlenmesinde oldukça etkili. İsveç'in uluslararası sınavlardaki (PISA, TIMSS ve PIRLS) başarısı ise

Stocholm Türk Büyükelçiliği-Eğitim Müşavirliği

istenilen düzeyde değil.

Demokratik değerler bir çocuğun anne sütünü alması gibi doğal bir süreç olarak tanımlanıyor. Değer odaklı okul oluşturmaya çalışılıyor. Bu nedenle her okulun değerler belgesi olduğu ve her öğrenci ve ailenin buna imza attığı ifade ediliyor.

Türkiye Cumhuriyeti Stockholm Büyükelçiliği-Eğitim Müşavirliği

İsveç'te yaklaşık 100.000 vatandaşımız yaşıyor. Eğitim müşaviri kadrosu 2006 yılından beri boş bulunuyor. Türkçe dersini okutacak öğretmenler okul tarafından belirleniyor. Türkçe dersini okutacak öğretmenlerin belirlenmesi sürecine eğitim müşavirliğinin dâhil olması söz konusu değil. Görevlendirilen öğretmenlerin bazen anadili öğretmenliği belgesi olup olmadığına bakılmıyor. Kürtçe anadili öğretmenleri de oldukça fazla sayıda. Okullar yerel yönetimlere bağlı olarak yönetildiği için bazen sorunların çözümü için merkezi bir muhatap bulunamıyor. İsveç'te yüksek lisans ve doktora yapan Türk öğrenciler de var. Ancak öğrenim ücretinin artmasından sonra yüksek lisans ve doktora yapan öğrenci sayısında azalma görülüyor.

MERDİVEN BASAMAKLARI

FERİHAN HERCAN

Makbule Hasan Uçar Anadolu Öğretmen Lisesi
11-FEN-A

Her sabah beni uyandırmaya çalışan telefonum, karşımda asılı duran formam, aşağıya inmem için ısrarla korna çalan bir servis ve hayatımın dört yılını geçirdiğim lise...

Burada her şey aynıydı; hep temiz tutulmaya çalışıl-
sa da yıpranmış sınıflar, yıllardır bakmaktan sıkıldığımız
fakat her zaman bir anlamı olan deniz, dertlerimizi pay-
laşıp ağladığımız banklar, koşup eğlendiğimiz o bah-
çe ve tam ağlayacakken önünde gözlerimi kapatarak
derin derin nefes alıp her şeyi unuttuğum o pencere..
Her şey karşımda, her şey gözlerimin önündeydi o an.
Burada tek farklı olan bendim. Artık eskimiş, soyul-
muş olan bu sıralarda dersi dinleyen sıradan bir öğren-
ci değildim ben. Okulunun öğretmeni olmuş biriydim
artık. Öğretmen... Daha önce hiç öğrencisi olmamış ,
ilk gününün nasıl geçeceğini merak eden, pencereden
anılarını izleyen bir öğretmen.. Öğrencilerine nasıl dav-
ranması gerektiği konusunda şüpheli ama ilk gününün

heyecanıyla dayanma gücü bulabilen bir öğretmen. Bu düşünceler içinde kaybolan benliğimi ararken bir ses ile irkildim. Kapı gıcirtısı ve ardından yükselen biraz ürkek ama heyecan dolu bir ses; bir öğrenci sesi..

“Öğretmenim!...”

Cümlemin bitiminde ne var bilmiyorum ama bu kelimeyi sanki yıllarca hiç söylememişim de hayatımda ilk kez duyuyormuşum gibi heyecanlandırdı beni. Gözlerim doldu, kalp atışlarım hızlandı. İlk öğrencimin sesiydi bu. Duyduğum ilk “Öğretmenim!”di. Öğrencim bu kez endişeli bir sesle “Girebilir miyiz?” diye sordu ve o an tek yapabildiğim, en içten gülümsememle hafifçe başımı sallamak oldu. Kapıdan adımını atan her öğrenci, biraz da çekinerek beni tanımak istercesine yüzüme bakıyor ve sessizce yerine geçiyordu. Ve bir anda sıraların hepsi doldu. Onlar da en az benim kadar heyecanlıydılar. Hepsini en ince ayrıntısına kadar tanımak istiyordum ama bu kadar heyecanlıyken tek yapabildiğim adımı soyadımı tahtaya yazmak oldu. Tüm ders onları dinledim. Onların hayatından bir parça olmaya, yaşadıkları dünyaya girmeye çalıştım. Zil çaldı ve tekrar bir zil, tekrar, tekrar, tekrar...

Bir zil daha çaldı; öğretmenliğimin bittiğini vurgularcasına şiddetli; ama bir veda sahnesi kadar hüzünlü bir zil. “Son dersin de bitti!” der gibi haykırıyordu sanki. Gözlerimin dolmasıyla başlayan öğretmenliğim, gözlerimden yaşların süzülmesiyle bitiyordu. Öğrencilerimin gözyaşları içerisinde kayboluyordum sanki. Yavaşça masaya uzanıp çantamı aldım ve merdivenlerden ağır ağır inmeye başladım. Yıllarca beni öğrencilerime kavuşturan basamaklara her adımımı attığımda bir yıl seriliyordu gözlerimin önüne. Her adımda geçmiş yaşıyordum âdeta; öğrenciliğimi, ilk öğretmenlik yıllarımı, öğrencilerimi... Gidiyorum; bir yanımda emeklerim, bir yanımda üzerinde nice hayaller kurduğum öğrencilerim. Bitiyor merdiven basamakları, geçip gidiyor anılarım...

Şu an, tam ortasındayım okul bahçesinin. Arabamın ve servislerin tam karşısında duruyorum. 30 yıl boyunca öğretmenlik yapmış, her yeni “Öğretmenim” hitabında farklı duygular yaşamış, hayatını öğrencilerine adanmış bir öğretmenim ben. Ama hâlâ karşımdaki servise binip aynı heyecanları tekrar yaşamak isteyen küçük bir kız çocuğuyum aynı zamanda.

GÜNDEM

“Zenginleştirilmiş Kütüphaneler” Kurulacak

Millî Eğitim Bakanlığı ile Merter Platformu arasında “Z-Kütüphanelerin Kurulması ve Okuma Kültürünün Geliştirilmesine Dair İşbirliği Protokolü” imza törenine katılan Bakan Dinçer, protokol kapsamında 10’u İstanbul’da olmak üzere Türkiye genelinde 20 kütüphane oluşturulacağını belirtti.

Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, son yıllarda bilişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte okumanın tüm dünyanın ciddi sorunu haline gelmeye başladığını belirterek, “Pek çok ülke, artık okumamaya, daha çok bilişim üzerinden oyun oynamaya başladı. Biz her ikisini, bilişim teknolojilerini de kullanırken okuma alışkanlığını kazandıracak bir tasarım yapmaya çalıştık” dedi.

Millî Eğitim Bakanlığı ve iş adamlarından oluşan Merter Platformu arasında “Z (Zenginleştirilmiş) Kütüphanelerin Kurulması ve Okuma Kültürünün Geliştirilmesi” protokolü, “Z Kütüphane”nin oluşturulduğu Esenyurt’taki Halil Fahri Orman İlköğretim Okulu’nda düzenlenen törenle imzalandı.

Törende konuşan Bakan Dinçer, bundan yaklaşık 5-6 ay önce “Okullar Hayat Olsun” projesini başlattıklarını hatırlatarak, projenin üç ana bileşeni bulunduğunu söyledi. Bakan Dinçer, bunlardan birin-

cisinin kütüphane ve bilgisayarlar üzerine kurgulandığını dile getirerek, kütüphanelerin genellikle okulların en üst katlarında, koridorların son bölümlerinde bulunduğunu ve birkaç raftan oluştuğunu ifade etti. Kütüphanelerin, velilerin ve öğrencilerin mümkün olduğunca rahat şekilde yararlanacağı, binaların en kolay ve rahat yerinde, sürekli kullanıma sunulacağı bir yerde olmasını istediklerini vurgulayan Bakan Dinçer, kütüphane ve bilgisayarları bir araya getirdiklerini ve bu yerleri sürekli açık kalacak şekilde yeniden tasarladıklarını kaydetti.

Bakan Dinçer, projenin diğer bir bileşenin ise okul bahçelerinin tanzimiyle ilgili olduğunu anlatarak, okul ve bahçeler ne kadar çok kişi tarafından kullanılırsa, o kadar çok fayda üretileceğini belirtti. Okulları, içinde buldukları mahallenin hayat alanı olarak görmek istediklerini dile getiren Bakan Dinçer, okul bahçelerinin gri bir zeminle kaplı olduğunu, buraları yeşil bir zemine dönüştürmek istediklerini, tören alanları dışında okul duvarlarının ve bahçenin değişik bölgelerini ağaçlandırmak istediklerini anlattı.

Bakan Dinçer, üçüncü bileşenin ise okul bahçelerinde spor alanlarının oluşturulması olduğunu aktararak, çocukların sokakta oynamak yerine her an okulda bulunmasını istediklerini, bu anlamda okul-

ların bahçesiyle, fiziki mekânıyla birlikte mahalle sakinlerinin de sıkıldığına bir fayda sağlayacağı alan olmasını arzu ettiklerini ifade etti.

Özellikle bilgisayar ve kütüphane alanlarını birleştirerek mahalle sakinlerinin hizmetine sunmalarının özel nedenleri olduğunu belirten Bakan Dinçer, konuşmasını şöyle sürdürdü: “Bir kere her mahalleye kütüphane kurulumu oluyorum. Genelde kitap okuma alışkanlığımızın yetersiz ve zayıf olduğuna yönelik bir kanaatimiz var. Genelde şikâyet ederiz kendi kendimize... Ama özellikle son yıllarda bilişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte okumak tüm dünyanın ciddi sorunu haline gelmeye başladı. Pek çok ülke, artık okumamaya, daha çok bilişim üzerinden oyun oynamaya başladı. Biz her ikisini, bilişim teknolojilerini de kullanırken okuma alışkanlığını kazandıracak bir tasarım yapmaya çalıştık. Kitap okumak kışkırtıcı, heyecan verici, keyif dolu bir alışkanlık haline dönüştürülürse, o zaman çocuklarımızın okuma kabiliyetlerini daha da geliştireceğiz.”

Türkiye genelinde 20 kütüphane

Bakan Dinçer, Merter Platformu işbirliğinde hayata geçirecekleri kütüphanelerin, kitap, internet

erişimi, bilgisayar ve zekâ geliştirici materyalleriyle birkaç farklı misyonu taşıdığını anlatarak, esas amaçlarının kütüphaneyle çocukları kitaba yakınlaştırmak ve kitabı sevdirmek olduğunu kaydetti. Projenin özel ve kamu işbirliğiyle hayata geçirildiğini dile getiren Bakan Dinçer, bugün imzalanan protokolle 10'u İstanbul'da olmak üzere Türkiye genelinde 20 kütüphane oluşturulacağını kaydetti.

Bakan Dinçer, bugüne kadar formel şekilde kütüphanelerin oluşturulduğunu, ancak bunların çocukları fazla cezbetmediğine işaret ederek, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkartılmasının ardından eğitimde bir paradigma değişikliği yapmaya başladıklarını anlattı.

Konuşmanın ardından, Bakan Dinçer ve beraberindekiler, Esenyurt'taki Halil Fahri Orman İlköğretim Okulu'nda açılışını gerçekleştirdikleri kütüphaneyi gezerek yetkililerden bilgi aldı.

Bakan Dinçer ve Merter Platformu Başkanı Cengiz Acar, daha sonra, Türkiye genelinde 20 kütüphanenin oluşturulmasını kapsayan “Z Kütüphanelerin Kurulması ve Okuma Kültürünün Geliştirilmesi” protokolünü imzaladı.

Gelecek 10 Yıl İçindeki Öğretmen İhtiyacı ve Öne Çıkan Branşlar Belirlendi

LYS'de başarılı olan öğrencileri kutlayan Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, öğretmen olmak isteyen üniversite adaylarına Bakanlığın en çok ihtiyaç duyduğu branşları dikkate alarak tercih yapmalarını önerdi.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinden yapılan basın açıklamasında Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer'den Öğrencilere;

2012 Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) sonuçları 23 Temmuz 2012 tarihinde açıklanmıştır. Bu sınav sürecinde disiplinli ve gayretli çalışmalarıyla başarılı olan öğrencilerimizi tebrik ediyorum. Bu gençlerimizin başarısı için fedakârca her türlü desteği verdiklerine inandığım velilerimizi, öğretmenlerimizi ve okul yöneticilerimizi de kutluyorum.

Üniversite adaylarımız meslek tercihlerini yaparken hayatlarını nasıl sürdürmek istediklerine de karar veriyorlar. Bu hem cesaret gerektiren hem de üzerinde iyi düşünülmesi gereken bir karardır. Gençlerimizin, üniversite ve bölüm tercihlerini ilgi ve yeteneklerini, kişisel isteklerini ve gelecekte beklentilerini de dikkate alarak yapmalarını öneriyorum.

Öğrencilerimizin; bu tercih sürecinde büyük gayretlerle elde ettikleri puanları boş ve ihtiyaç yoğunluğunun olduğu alanlardan en uygun yükseköğretim programlarını tercih edebileceklerine inanıyorum.

Eğitimin yaşı ve mekânı yoktur. Eğitim hayatı boyu devam etmesi gereken bir süreçtir. Ülkemizde de artık bu bilinç giderek yaygınlaşmaktadır. Bu sebeple,

sınavda başarılı olamamış veya istediği sonucu alamamış öğrencilerimizden ve ailelerinden ümitsizliğe kapılmamalarını, sınavların hayatın sonu olmadığını hatırlamalarını istiyorum.

Son yıllarda yapılan çalışmalarla üniversitelerimizin kontenjanlarında önemli oranda artışlar yapılmış olup, tüm alanlarda 2011 yılında 789.167 öğrenciyeye üniversiteli olabilme imkânı sağlanmıştır.

Öğrenci ve velilerimizin sınav sonuçlarını bu yönüyle de değerlendirmelerinde yarar vardır. Kaldı ki üniversitelerimize ilk yerleştirmenin ardından boş kontenjanlar için ek yerleştirme yapılmaktadır. Tüm öğrencilerimizin istediği bölümde okuyabilmelerini temenni ediyorum.

Geçen yıl tercihlere yönelik yaptığımız açıklamalarda öğretmenlik mesleğine gönül veren öğrencilerimizin, tercihlerini yapmadan önce, Bakanlığımızın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalarının mesleklerini icra edebilme fırsatı yakalamaları açısından faydalı olacağına dikkat çekmiştik. Ayrıca aynı açıklamada öğretmen ihtiyacı planlamalarına ilişkin Bakanlığımızca yürütülen öğretmen istihdam projesi çalışmasına da vurgu yapılmıştı.

Bakanlığımızın, öğretmenlik meslek seçimi ve mezuniyet sonrası istihdam konusunda kalıcı ve sistematik bir çözüm bulmak amacıyla yürüttüğü "Öğretmen İstihdam Projeksiyonları, Stratejileri ve Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi (MEB-İKOP)" çalışmasının ilk aşaması tamamlandı.

Öğretmenlik mesleği arz-talep projeksiyonu çalışmasını da kapsayan MEB-İKOP proje çalışması, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi gibi ülkemizin saygın üniversitelerinden akademisyenlerin içinde bulunduğu uzman bir ekip tarafından gerçekleştiriliyor.

31 Ekim 2011'de çalışmalarını başlattığımız Öğretmen İstihdam Projeksiyonları, Stratejileri ve Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi; temel eğitim ve orta öğretim kademesinde kamu okullarında ve özel okullarda 2023 yılına kadar ihtiyaç duyulacak alanlardaki öğretmen sayılarının bilimsel yöntemlerle kestirimini amaçlıyor.

Proje kapsamında gerçekleştirilen öğretmen arz ve talep projeksiyonlarıyla;

MEB, 2023 vizyonu çerçevesinde ulusal öğretmen istihdam politikasını hazırlayarak öğretmenlik mesleğine ilişkin insan kaynakları politikasını ortaya koyacak ve bu alanda veriye dayalı etkili ve verimli planlama imkânına kavuşacak ve sistemin sürdürülebilirliğini sağlayacak BİT temelli sistem ile daha uzun vadeli yeni projeksiyonlar oluşturulacak,

YÖK ve öğretmen yetiştiren fakülteler, gelecek vizyonu ile bilgiye dayalı planlama ve yönetim imkânına kavuşacak, eğitimin tüm kademelerinde devlet okullarında ve özel okullarda istihdam edilebilecek öğretmen sayılarına göre belirlenecek üniversite öğretmenlik program kontenjanları yükseköğretimde arzın rasyonel verilere göre şekillenmesine yardımcı olacak,

Proje sonuçları, öğrenciye, ailesine ve bu alanda eğitim hizmeti veren üniversitelerin kullanımına sunulacak bu bilgi sayesinde gençlerimiz kariyer planlaması ve meslek seçimini güvenilir verilere dayalı olarak çok daha bilinçli yapabilecektir.

MEB, bu proje kapsamında 2023 yılını hedef olarak yaptığı projeksiyonlarla öğretmen ihtiyacının hangi alanlarda yoğunlaşacağına ilişkin ilk belirlemeleri yapmıştır. Yükseköğretim tercihlerinde öğretmenlik mesleğine yer vermek isteyenlerin tercihlerini yapmadan önce, eğitim sistemimizin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalarının, mesleklerini icra edebilme fırsatı yakalamaları açısından faydalı olacağını düşünüyorum.

2012 Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) sonuçlarına göre öğretmenlik mesleğini tercih edecek öğrencilerimizin İKOP projesi kapsamında geliştirilen sistem kullanılarak hazırlanan öğretmen projeksiyonunda en çok ihtiyaç duyulan öğretmenlik alanlarını dikkate almaları gerekmektedir.

İlk projeksiyon sonuçlarına göre önümüzdeki yıllarda en çok ihtiyaç duyulan öğretmenlik alanları;

1-Rehber Öğretmen, 2-İlköğretim Matematik Öğretmenliği, 3-Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği, 4-Türkçe Öğretmenliği, 5-Beden Eğitimi Öğretmenliği, 6-Fen ve Teknoloji Öğretmenliği, 7-Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 8-İngilizce Öğretmenliği, 9-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği, 10-Almanca Öğretmenliği, 11-Görsel Sanatlar/Resim Öğretmenliği, 12-Müzik Öğretmenliği, 13-Teknoloji ve Tasarım Öğretmenliği, 14-Biyoloji Öğretmenliği, 15-Matematik Öğretmenliği, 16-Coğrafya Öğretmenliği, 17-Kimya Öğretmenliği, 18-Fizik Öğretmenliği, 19-Felsefe Öğretmenliği, 20-Tarih Öğretmenliğidir.

Öğretmenlik kariyer mesleğinde arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak yapılan bu gelecek kestirimi çalışması, Türkiye'de bir ilk olup, diğer meslek dalları için de örnek olacak nitelikte olan bu çalışmada gelinen aşamayı ve saptanan verilere dayalı olarak hazırlanan öğretmen arz-talep projeksiyonlarının ayrıntılı sonuçlarını, ilerleyen günlerde yapılacak proje tanıtım ve ilerleme toplantısında kamuoyu ile paylaşacağım.

Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, İran'da

Merkezi Tahran'da bulunan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın Genel Sekreterliği'nde temsilcilere hitap eden Bakan Dinçer, "Eğitim bir ülkenin sorunlarının çözümünde yegane yoldur, eğer bir ülkede ekonomik geri kalmışlık söz konusuysa, gelir dağılımında bir adaletsizlik varsa bunlar eğitimle çözülür" dedi.

Bakan Dinçer, Tahran'daki temasları kapsamında ilk olarak, merkezi Tahran'da bulunan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın Genel Sekreterliği'ni ziyaret etti. Bakan Dinçer, burada teşkilata üye ülke temsilcileriyle görüştü ve bu teşkilatın eğitim alanıyla ilgili çalışmalarına ilişkin bilgi aldı.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatının Genel Sekreterliği'nde teşkilata üye ülkelerin temsilcilerine hitap eden Bakan Dinçer, "Eğitim bir ülkenin sorunlarının çözümünde yegane yoldur, eğer bir ülkede ekonomik geri kalmışlık söz konusuysa, gelir dağılımında bir adaletsizlik varsa bunlar eğitimle çözülür. Asayiş problemleri varsa, yaşam kalitesi düşükse bunların hepsini eğitimle aşmak mümkün" dedi.

Eğitime verilen önemi bir ülkenin geleceğine ve yaşam kalitesine verilen önem olarak değerlendiren Bakan Dinçer, toplumun temel sorunlarına kalıcı çözüm bulmada eğitimin çok önemli olduğunu kaydetti. Türkiye'nin eğitim sisteminde yapılan değişiklikleri ve yenilikleri de anlatan Bakan Dinçer, tek tip eğitim

tanımlamasının başarılı olmadığını, küresel rekabette olumlu sonuçlar vermediğini belirtti ve şunları kaydetti: "Eğitim her çocuğun özel olduğunu kabul eden ve her çocuğun potansiyelini açığa çıkarıp toplumun gücüne, kaynağına dahil eden bir yaklaşım sunmuyorsa o zaman başarılı olamıyor."

"Çocukların her birinin kendi ilgisini, yeteneğini açığa çıkaracak, toplumun bütün farklı kesimlerinin beklentilerine, ihtiyaçlarına cevap verecek bir yaklaşım sunmaya başladık" diyen Bakan Dinçer, sözlerine şöyle devam etti: "Daha otoriter, daha merkezi bir eğitim yaklaşımından şimdi daha demokratik, daha esnek, bireyi gözönüne alan, toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını da karşılamaya çalışan bir yaklaşımla eğitim programlarımızı hazırlamaya başladık." diyerek konuşmasına devam etti.

Eğitimde teknolojinin daha fazla kullanılmaya başladığını söyleyen Bakan Dinçer, bütün okullarda teknolojiyi yaygınlaştıracak bir yapı kurulacağını söyledi. "Fatih projesini" de kısaca anlatan Bakan Dinçer, "Tüm çocuklara tablet bilgisayar dağıtmaya başlıyoruz" dedi. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na bağlı eğitim enstitüsünün geçen Mart ayında açıldığını hatırlatan Bakan Dinçer, "Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ülkeleri arasında eğitim sorunlarını tartışan bir platformun geliştirilmesi bizim için önemli" diye konuştu. Bakan Dinçer, çoklu uluslararası işbirliğinin her

alandaki olduğu gibi eğitim alanında da başarılı sonuçlar verdiğini sözlerine ekledi.

Bakan Dinçer, daha sonra Türkiye'nin Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu'nu ziyaret etti. Bakan Dinçer, burada öğrenciler ve velilerle bir süre sohbet etti ve okulun sorunlarıyla ilgili bilgi aldı.

Daha sonra İran Eğitim Bakanı Hamid Rıza Hacıbabayi ile görüşen Bakan Dinçer, Tahran'daki temasları kapsamında Hacıbabayi ile Eğitim Bakanlığı'nda bir araya geldi. Başlangıcında görüntü alındıktan sonra basına kapalı olarak gerçekleşen Dinçer ve Hacıbabayi görüşmesinde iki ülke arasında imzalanan ve eğitim alanında işbirliğini öngören mutabakat zaptının uygulanması için yapılacakların ele alındığı belirtildi.

Bakan Dinçer'in İran Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanı Kamran Danişcu ile görüşmesinde iki ülkenin eğitim alanında yapacağı işbirliği konularında görüş alışverişinde bulunuldu.

Eğitim alanında mutabakat zaptı imzalandı

Millî Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, Tahran'daki temasları çerçevesinde mevkidaşı Rıza Hacıbabayi ile ikinci kez bir araya geldi. Bakan Dinçer ve Hacıbabayi görüşmesinde eğitim alanında iki ülke arasında yapılabilecek işbirliği konuları ele alındı, daha önce imzalanan mutabakat zabitlerinin uygulanmasında gelinen noktalar değerlendirildi. Görüşmelerin ardından iki ülke arasında eğitimle ilgili geniş bir alanı kapsayan ve işbirliğini artırmayı öngören yeni mutabakat zaptı imzalandı.

Bakan Dinçer ve Hacıbabayi tarafından imzalanan mutabakat zaptı; iki ülke arasında ölçme değerlendirme metodları, eğitim belgelerinin tanınması, ders programlarının karşılıklı incelenmesi, uzman değişimi, eğitim, kültür ve bilimle ilgili bölgesel ve uluslararası etkinliklere davet, okul öncesi, halk ve çevre eğitimi, kitap fuarı, sergi, tiyatro, öğrenci birlikleri arasında ilişkilerin geliştirilmesi, bakanlık yayınlarının değişimi, ortak uzman çalıştay, bilgi paylaşımı,

UNESCO'nun Ortak Okullar Projesi (ASP) gibi konularda işbirliğini öngörüyor.

İmza töreninden sonra ziyaret anısına Bakan Dinçer ve Hacıbabayi birbirine hediye takdim ettiler. Bakan Hacıbabayi, Bakan Dinçer ve beraberindeki heyet onuruna akşam yemeği verdi. Bakan Dinçer, Tahran'daki temasları kapsamında Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı Muhammed Rıza Rahim, Bilim, Eğitim ve Teknoloji Bakanı Kamran Danişcu ile ayrı ayrı bir araya gelmiş, görüşmelerde iki ülkenin eğitim, bilim ve kültür alanlarında işbirliği konularıyla ilgili görüş alışverişinde bulunulduğu belirtti.

Bakan Dinçer, Tahran'daki Yunus Emre Kültür Merkezini ziyaret etti

Ertesi gün Tahran'daki temasları çerçevesinde, Yunus Emre Kültür Merkezi'ni ziyaret eden Bakan Dinçer, yetkililerden bilgi aldı.

Merkezdeki sınıfları gezen Bakan Dinçer, öğretmenler ve Türkçe öğrenen öğrencilerle sohbet etti. Bakan Dinçer ayrıca, İran'daki çeşitli üniversitelerde okuyan bazı Türk öğrencilerle de görüştü, öğrencilerin sorunlarını dinledi. Tahran Yunus Emre Kültür Merkezi Müdürü Mehmet Emin Aslan, ziyareti anısına Bakan Dinçer'e lale süslemeli çini bir tablo takdim etti. Bakan Dinçer, daha sonra ziyarette kendisine eşlik edenler, öğrenciler ve öğretmenlerle birlikte hatıra fotoğrafı çekti.

Şehit Recai Üniversitesi'ni ziyaret

Bakan Dinçer daha sonra, Tahran'daki Şehit Recai Üniversitesi'ni ziyaret etti.

Üniversite yönetimiyle bir araya gelen Bakan Dinçer, yapılan görüşmede, yetkililerden üniversitenin eğitim ve öğretim faaliyetleri hakkında bilgi aldı. Bakan Dinçer üniversitenin bazı teknik bölümlerini de gezdi ve buradaki çalışmalar hakkında bilgi aldı. Üniversiteyi ziyareti anısında Bakan Dinçer'e İran çini bir vazodan hediye edildi.

Bakan Dinçer, Tahran'daki temaslarının ardından İsfahan'a hareket etti.

BİLİM VE AKLIN AYDINLIĞINDA

EĞİTİM

MAYIS 2012
YIL 13
SAYI

147

DOSYA
BEDEN EĞİTİMİ

HAKKI USLU • KENAN ÇARBOĞA • MEHMET EKİCİ • İBRAHİM GULTEKİN
ÖZER YILDIZ • HÜSEYİN UNLÜ • FILİZ YAYLAÇI • ERGÜL ALTAŞ • ZAHİT GENÇ
HİLAL YILMAZ • ZIYA PAŞA AKYÜREK • YUNUS KARA
RAMAZAN SEYFİ YURDAKUL

ÂŞIK NİYAZ EDER MAŞUK NAZ EDER
KENAN ÇARBOĞA

PLASTİK TOPUN ÖMRÜ
ERGÜL ALTAŞ

YILAN HİKÂYESİ
EMEL DEMİREZEN

KIRMIZI PABUÇLAR
NURDAN EREN

LEKELERİ SİLEN ÇOCUK
SELAMİ YILDIRIM

DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEK İSTER MİSİNİZ?
ALTAN EKMEK

ÇOCUKLUĞUMUN AHŞAP EVLERİ
HAVVA CENGİZ

SEVGİ
MÜKERREM KALKAN

DEĞERLER EĞİTİMİNDE AİLE VE OKUL ETKİLEŞİMİNİN ÖNEMİ
NEBİLE EROĞUL

UÇAMIYORUM
SERVET ERTEKİNOĞLU

HANGİ RENK
İSMAİL HAYAL

BİR ÇALIŞMA ZİYARETİNDE İZLENİMLER: İSVEÇ
HATİCE DEMİRBAŞ

MERDİVEN BASAMAKLARI
FERİHAN HERCAN

GÜNDEM